

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIE

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku, Ako (372)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Stev. (No.) 371.

Chicago, Ill., 20. oktobra (October) 1914.

Leto (Vol.) IX.

Bestialnost po milosti božji.

Kako je to?

Ves svet je prepričan, da niso narodi v Evropi hoteli vojne.

In vendar se bijejo.

Vse države, ki imajo svoje armade na bojiščih, so konstitucionalne; ustavnost pa se povsod razume tako, da odločuje narod sam o svoji usodi.

Če je to resnično in če ustavno vladani narodi niso želeli vojne, tedaj vendar ne bi moglo biti vojne. Pa je.

V tem računu mora biti nekaj napačnega.

Ali kje je hiba? . . . . .

Da so bili narodi vneti za vojno, ali pa da so jo celo zahtevali, ne more nihče trditi. Čitali smo časopise vseh dežel, in v onih, ki izražajo misljenje narodov, naj so že socialistični ali meščanski, nismo nikjer opazili hrepenenja po klanju. Listi vojnih hujskačev kakor n. pr. dunajska "Militärische Rundschau", pa ne prihajajo v poštev, ker čivkajo vrabci na strehah, da pišejo tako, kakor jim ukazujejo vladajoče klike. Pač pa smo čitali v neštetihih časopisih pozive na treznost in mir.

Zasledovali smo razprave evropskih parlamentov. Ne v enem ni kakšen resen govornik zahteval vojne; od ruske dume do francoske zbornice ni ne en parlament sklenil, naj se napove vojna.

Ne! Narodi je niso hoteli. To vero, ki smo si jo ohranili v teh težkih časih, nam potrjujejo dokazi. Se zadnji uro, preden je strašna nesreča udarila Evropo, so bili v Avstriji najodličnejši socialistični listi zaplenjeni, ker so strastno napadali zavojalno politiko. Se na predvečer katastrofe so bili po Nemčiji velikanski shodi, na katerih je ljudstvo pozivalo vlado, naj ne vtika prstov v avstrijsko-srbski spor in naj ne daje Dunaju potu. V času, ko je avstrijski parlament še zboroval in je bila podobna napetost v razmerju s Srbijo kakor po sarajevskem atentatu, je državni zbor na predlog socialnih demokratov sprejel resolucijo proti vojni.

Ne, narodi niso hoteli vojne. Niti buržvazija je po večini ni hotela, odštevisi one kapitaliste, ki imajo od klanja, od porabe orožja, od uničevanja direkten dobiček.

In države teh narodov so ustavne.

Resnično. Parlamenti sklepajo zakone, po katerih se morajo države ravnati. Davke in vojake dovoljujejo parlamenti. In vlade so jim odgovorne.

Le v zunanji politiki nimajo narodi odločevati ne direktno potom referenda, ne po svojih zastopnikih. V razmerju do drugih držav morajo biti nemi. Pravi se: Avstrija je napovedala Srbiji vojno; Nemčija je napovedala Franciji vojno. Ali kdo je ta Avstrija? Kdo ta Nemčija?

Zunanja politika je prihranjena vladarjem kot njih rezervatna pravica, narodi pa se nimajo vmešavati vanjo. Franc Jožef sklene zvezo z Viljemom in z Vittorijem Emanuelom, in niti avstrijski parlament niti avstro-ogrski delegacije ne morejo izpremeniti tega. Franc Jožef napove vojno Petru Karagjorgjeviču, pa morajo marširati Avstriji in Srbiji. Kadar ne pojde več, bodo sklepali mir, delili dežele, premetavali narode sem in tja, ne da bi jih vprašali, ne da bi se ozirali nanje. Mešetarili bodo diplomatije in podpisali mir v imenu Franca Jožefa, Viljema, enega Miklavža in drugega Miklavža, Petra, Jurja, Poincareja. In narodi bodo podaniki tistih, katere jim določijo pri zeleni mizi.

To je "ustavnost", taka je "demokracija" v sedanjih državah. Za tako "svobodo" so nekdanji delavci preplavili svojo kri na barikadah!

Račun je zgrešen tam, kjer mislijo ljudje, da je dala ustavnost narodom pravico, da odločujejo sami o svoji usodi. Sedanja vojna s svojimi nepopisnimi grozotami mora najpogostejšemu odpreti oči in mu pokazati, da ni govora o demokraciji, dokler ne morejo narodi odločevati o najusodnejšem vprašanju, ampak morajo kakor v dobi absolutizma na povelje posameznika proti svojemurcu in proti svojemurazumu ubijati, paliti, uničevati in se dati moriti.

Absolutizem še ni padel, dokler so narodi v takih življenjskih rečeh brez pravice in dokler uživajo vladarji, naj se že imenujejo kralji, cesarji ali pa prezidenti take nezasišane privilegije, kjer gre za življenje in smrt milijonov.

Ako je potrebno, da odločuje ljudstvo samo v notranji politiki, ni nič manj potrebno, da dobi vse pravice tudi v zunanji politiki.

Ali nikdar se ne bodo vladarji prostovoljno odrekli takih privilegij, ki utrjujejo njih absolutistično moč kljub vsem konstitucijam. Pravice se ne prinašajo ljudstvu na mizo, ampak priboriti si jih mora.

In za to potrebuje politično moč.

ZA DELAVSKE INTERESE.

Volitev je izkušnja delavske zavednosti. — Le nezaveden delavec se da tako prmotiti, da voli svojega nasprotnika in mu daje s tem pravico, da ga skube in zatira. — Zaveden delavec razume, da je pri volitvah vsak glas važen in da je škoda vsakega izgubljenega. — Nasprotniki napenjajo vse sile da zmagajo, ker hočejo varovati svoje krivične interese. Delavci se ne smejo obotavljati, kadar gre za to, da dosežejo in obvarujejo svoje pravice. — Zmaga je vredna boja.

Nič se ni čuditi, da se povsod, pa tudi v Ameriki ljudstvo zanima za evropsko vojno. Saj je to brez ugovora najsilnejši dogodek našega časa, in četudi se more o posledicah tega strašnega klanja za sedaj le ugibati, je vendar nedvomno vsaj to, da bodo velike.

Tudi delavstvu se ne more in ne sme očitati navadna radovednost, ako pazno zasleduje dogodek na bojiščih. Kajti stroške te strahovite krvne in denarne potrate bo plačal proletarijat, in deloma jih že plačuje. Udarec kapitalistično-monarhističnega barbarizma čuti tudi delavstvo v Ameriki.

Toda kar sedaj uganjajo kapitalistične stranke v tej deželi, nima nič več opraviti z onim obveščanjem in poukom o evropskih rečeh, ki bi bil razumljiv; profesionalnim politikantom je prišla vojna v Evropi ravno prav, da odvrtača z njo pozornost ameriškega ljudstva od svojih lastnih praktičnih in zlasti od letošnjih jenskih volitev.

Možje, katerim je politika kupčija, imajo dovolj razlogov za to. Mizerija se je po Ameriki razlila kakor ogromna kalna luža, rastoča od dne do dne in žugajoča neštetim ljudskim, dela željnim eksistencam, da jih preplavi, potegne vase in uniči. Zedinjene države so prebile že marsikatero gospodarsko krizo, in delavstvo, ki je bilo deležno katere izmed njih, se z grozo spominja na tedanje nečloveško trpljenje.

Zdi se pa, da hoče sedanja kriza preseči vse dosedanje, kakor pretega sedanja vojna vse pretekle.

V političnih grafiturjih se pa oglašala slaba vest. Bognejad, da bi jih odvrtačala od dosedanjih grehov in vodila na boljšo pot! Te slabosti niso še nikoli poznali in je tudi sedaj ne poznajo. Kajti če bi hoteli delati pokoro in se poboljšati, bi morali globoko poseči v svoj žep, da bi predvsem povrnili škodo, ki so jo storili ljudstvu in da bi ga zanj prepričali obvarovali neznošnih bremen in silnih žrtev.

Takega kesanja ne sme nihče pričakovati od njih, če noče priti v nevarnost, da se bo dvomilo o njegovem zdravem razumu. Kar žele, ni nič drugega kakor da bi ljudstvo ostalo kratkovidno, pa da bi rajši gledalo na karto Evrope, štele zaplenjene topove in ubite vojake, ter si belilo glavo, kdo da bo zmagal, kakor da bi se brigalo za tisto, kar ga najbolj tišči.

Kdor čita ameriške meščanske časopise, lahko opaža vsak dan, kako pospešujejo ljudsko površnost in svoje čitatelje zlasti politično poneumnjujejo. V prvih časih vojne so bili redno vse prve strani napolnjene s palec debelimi kričočimi naslovi, naznanjajo-

čimi take dogodke, da bi moralo biti že vse vojne konec, ako bi bili resnični. Kajti kdor sešteje vse mrtve, ranjene in vjete, kar so jih listi že naznanili, pride do prepričanja, da ne more imeti nobena bojujoča država ne enega živega, zdravega, za puško sposobnega vojaka več. Če jih je v časnikarskih naslovih padlo po 40 do 50 tisoč na dan, je bila to pravzaprav že majhna porcija. Nemei so pobili 90.000 Rusov naenkrat; v neki bitki, o kateri živ krist ne ve, kje in kdaj da je bila, so jih vjeli kar 190.000 namah. Na drugi strani so uničili — ne premagali, ampak uničili nekoliko avstrijskih armad. Tako je šlo na vseh bojiščih, in danes bi morali iskati, kar je še živih, Francoze, Belgijce, Angleže na Nemškem, Ruse v Avstriji in na Nemškem, Nemece na Francoskem, Angležem in Ruskem, Avstrijce na Ruskem in v Srbiji. Kdor pa razume, kako je mogoče, da se vendar še nadaljuje vojna in da si stoje milijoni nasproti, za sluzi groš.

Tudi najpotrežljivejši čitatelj se mora sčasoma naveličati vsak dan enakih laži. In ameriški listi so postali zopet ameriški. To se pravi: Na prvi strani se zopet blišče vsako pravo ameriško sree očarujoča imena metalecev baseballa, med katerimi najde milost kvečjemu še prav predrzen tolovaj, ki strelja sredi velikega mesta na policiste ali pa oropa ob belem dnevu vpricho pasazirjev spredovnika na cestni železnici. O njem se potem objavljajo neskončne biografije, in še od temena do peta s krvjo poškopljen general, sicer za kapitalistovske žurnalistične kulije velezanimivo bitje, ni tako važno in slavno kakor impertinenten tat ali razbojnik.

Veliki so ameriški časopisi, in takega materiala dajejo toliko, da bi moral biti delovni čas skrajšan naj štiri ure, naj bi mogli delavci prečitati vse, kar se jim tukaj daje.

Ali človek, ki bi se rad kaj natančneje poučil o političnem življenju v tej deželi, si zaman kupuje debele liste. Središče političnega delovanja so javni zbori, kongres, zakonodaje i. t. d. Prva dolžnost vestnih dnevnih časnikarjev bi bila, da bi posvetili največjo pozornost delu in nedelu v teh zborih. Čitatelj bi moral najti v njih zvesto sliko vsega parlamentarnega življenja; poučeh bi moral biti o vladnih in o poslanskih predlogih, o zakonskih načrtih, o debatah, o argumentih, o sklepih, o potrjenih zakonih.

Zaman pričakuje Amerikanece tega pouka od ameriškega dnevnega časopisja. List, ki lahko posveti novi damski modi celo stran, ima v najboljšem slučaju par vrstic o kakšni zakonski predlogi v Washingtonu, in čitatelju je po-

da jih vse zatira. Toda kdo je kriv? Tisti delavci, ki sami pomagajo, da imajo kapitalisti vso oblast v rokah, ker glasujejo pri volitvah za kapitalistične stranke ali pa ostanejo doma.

Naenkrat se ne da premagati kapitalizem. Tudi če volim jaz socialistično, je še preveč zaspansih in nezavednih delavcev, da bi mogli doseči uspeh . . . Tako misli mnogo delavcev, pa zanamari registracijo in ostane na dan volitve doma. Hrust ne pade, kadar udari prvič s sekuro. Ali potrebuješ ga. Torej moraš začeti sekati, zakaj brez prvega brezuspešnega udarca ne prideš do zadnjega, ki ga poruši.

polnoma nemogoče dobiti pregled zakonodajnega dela.

Kdor bi mislil, da je to le časnikarska nemarnost, bi se kruto motil. Nekaj vloge igra tudi ta. Izdajatelj hoče delati kupčije, pa krmijo čitatelje z "najlažjo" hrano, ki ne zahteva od glave nobenega napora. Ali edini vzrok to vendar ni.

Politika naj ostane ljudstvu v Zedinjenih državah s sedmimi pečati zapečatenjena knjiga, da ne bo znalo kontrolirati onih, katerim je izročilo svoje zastopstvo in politično delo sploh — to je glavno načelo.

Doslej se je res obneslo. V Ameriki najdemo na tisoče delavcev, ki ne vedo o politiki niti toliko kolikor o zvezdoslovju, in verjamejo, da je to težka, navadnemu človeku popolnoma nedostopna veda, nekakšna coprnija, katero morejo opravljati le čarovniki po poklicu. Veseli so, če se jim ni treba ukvarjati s takimi visokimi vprašanji, pa prepuščajo to delo politikarski kasti, ki se jim ponuja pri vsakih volitvah.

Kakor pa se ovee ne bi smele pritožiti, če bi si izbrale volka za pastirja, pa bi jih ta davil, tako se tudi delavci ne smejo pritoževati, dokler volijo volkove za svoje zastopnike in zakonodajce.

Socialistična stranka ne zahteva, da naj ustvarijo delavci novo politikantovsko kasto poleg sedaj obstoječe. Ona poziva delavce, da naj sami vzamejo politiko v svoje roke, zakaj le tedaj more biti taka, kakor jo delavno ljudstvo potrebuje.

Ni res, da je politika tajna znanost kakor alhimijska, razumljiva samo adeptom. Vsak človek normalnih možganov si lahko prilasti ono znanje, ki je potrebno, da bo mogel sam aktivno sodelovati v političnem življenju in kontrolirati delo tistih, ki ga po njegovi volji zastopajo.

Prečsem pa vsakdo lahko razume, da se tudi v Washingtonu, Springfieldu, San Franciscu itd. ne more služiti Bogu in hudišču obenem, da ne more nihče opravljati dela za kapitaliste in za delavce. Ena ali drugo. Kdor hoče sčistiti delavce in jih pravice, mora nastopati proti onim, ki mu jih krajsajo. Kajti še nikdar ni zgodilo, da bi se bil volk nasitil, koza pa ostala cela.

Če spoznavajo delavci, da imajo kapitalisti v tovarni, v jami, na železnici, v klavnicih, v trgovini drugačne interese kakor delavstvo, in sicer interese, ki so delavstvu nasprotni, morajo spoznati da so enaka nasprotja tudi v politiki. Zakaj politika ni nič drugega kakor zastopanje interesov.

Ako žele delavci, da se boje varovali njihovih interesov, se tudi pri volitvah ne smejo dati od kapitalistov voditi za nos, ampak morajo glasovati socialistično.

Ljudstvo je poklicano.

Izvemši Avstralijo imajo vse države tega sveta, kar jih je ustavnih, meščanske večine v parlamentih. Med vsemi vladajočimi strankami pa ni ne ene, ki bi bila storila kakšen resen korak, da bi se načelo ustavnosti raztegnilo tudi na mednarodno politiko in da bi se bili narodi rešili najusodnejše sužnosti.

Posledica te zanikrnosti je sedanja vojna.

Ali brezbriznost za zunanjo politiko ni edino, kar se more in mora očitati v tem pogledu meščanskim strankam in njih voditeljem. Drugi greh, katerega posledice zdaj tako grozno tepo evropske narode — pa tudi Ameriko, vsaj proletarsko Ameriko — je lakajska uslužnost napram militarizmu, s katero se odlikujejo vse te stranke.

Gotovo imajo taki velikanski dogodki, kakršna je sedanja vojna, globoke vzroke, in noben pameten človek ne verjame, da jo je mogel Viljem ali Nikolai ali katerikoli izmed kronanih zločincev le po svoji volji in na svojo pest začeti. Tudi v tem slučaju so vladarji le reprezentanti. Butci po milosti božji si v svojih psihopatičnih bučah lahko domisljajo, da so pooblaščenec nebes in ravnatelj usode, pa so vendar le sredstva razmer, v najboljšem slučaju od ljudstva bogato plačani klerki kakšne klike.

Na vsak način pa so le reprezentanti majhne manjšine. Ko so si vzajemno napovedovali vojno, namesto da bi bil vzel vsak izmed njih kol v roko in šel sam proti "sovražniku", če so se hoteli pretepati, niso izvršili tega podlega hudodelstva niti kot zastopniki buržvazije, dasi bi bila že to le manjšina. Ali krog brezvestnih špekulantov, ki je stal okrog vsakega "veličanstva", je bil še manjši.

Vojna dokazuje politično slabost evropske buržvazije in njen poraz.

Kriva pa je buržvazija sama, in če bo poleg delavstva tudi ona kaj trpela ob posledicah klanja, je to zanjo pravzaprav le zaslužena kazen.

Po vseh parlamentih se je socialna demokracija, odkar si je v njih priborila glas, dosledno in z vsemi silami bojevala zoper militarizem. Nikdar, do tistega časa, ko je vojna že izbruhnila, kar je seveda postavilo vso situacijo na glavo, ni bil v nobenem parlamentu oddan ne en socialističen glas ne za orožje, ne za rekrute. Ako bi se zbrali vsi socialistični govori, izrečeni v parlamentih v razpravah o vojnem proračunu in ob kočljivih prilikah politične napetosti, bi se sestavila prav čedna protimilitaristična knjižnica, polna najtehtnejših argumentov.

Ob vsaki priliki pa so meščanski poslanci preglašovali socialiste in pomagali vedno požrešne mu militarizmu, da je dobil svoj plen. Vojaški moloh si je smel dovoliti vsako nezakonitost, ne da bi bil kdaj kaznovan. V Avstriji so dali brez parlamentarnega dovoljenja graditi dreadnoughte; avstrijski parlament je moral to izvedeti iz Anglije! V delegacijah ni bilo ne enega meščanskega delegata, ki bi bil vsaj grajal to predrznost.

Avstrija je izdala ob priliki mobilizacije v dobi balkanske vojne blizu štiristo milijonov brez vsakega dovoljenja. V času, ko "ni bilo mogoče" dobiti 17 milijonov za železničarje, ko je bilo deset milijonov za izstradane državne uslužbence nedosežna svota, so lahko sipali sto in sto milijonov za militarizem iz rokava.

Ko je bil mastni račun predložen delegacijam in so socialisti predlagali, naj se pozove vlada na odgovornost, so meščanski delegatje skomizgavali, češ: Hudo je res, ali kaj moremo drugega kakor plačati?

Plačevali seveda niso sami, ampak denar se je nagrabil iz ljudskih žepov.

Ako ne bi bile vlade dobile mogočnega militarističnega aparata, povečanega od leta do leta, oboroževanega od peto do glave, dresiranega do blaznosti; ako ne bi bile meščanske stranke napram militarizmu pohlevne kakor lakaji brez samozavesti; ako se ne bi bil morila masinerija gonila do točke, na kateri je eksplozija skoraj neizogibna, ne bi bila nobeni vladi napoved vojne tako lahka, kakor so si jo napravili odgovorni in neodgovorni hudodelci.

Evropa ima zahvaliti svojo nesrečo meščanski politiki. Z demokracijo, svobodo in narodnostjo na jeziku so buržvazne stranke služile reakciji in absolutizmu, v svoji zaničevanju vredni podreposti pričakujejo nagrado od vlad, ki bi bile morale biti pravzaprav njihovih slug.

Grozote, ki jih seje vojna tako bogato nad narodi, se ne dajo preprečiti. Ali iz krvave nesreče je treba črpati vsaj nauk, ki se sam vsiljuje.

Ljudstvo se more obvarovati takega gorja za bodočnost le tedaj, če se otrese varuštva meščanskih strank in tudi v politiki postavi na svoje noge.

PETDESETLETNICA INTERNACIONALE.

IV.

Prvi mednarodni zvezi delavstva ni bila usojena večna trajnost. Vse delavsko gibanje tedaj je bilo mlado, in zato se ni čuditi, da je moralo preboleti vsakovrstne otroške boleznice. Poleg mož, ki so histro spoznali gospodarske zakone, vladajoče v človeški družbi in neskončno močnejše od špekulativne človeške volje, so hodili še vedno po svetu ljudje, ki so mislili, da je mogoče skonstruirati družbo po svojih idejah in predpisati razvoju pot. Saj še dandanašnji niso izumrli utopisti, prav tako kakor se razni čudaki bavijo z nalogo, da iznajdejo "perpetuum mobile" kljub velikanskemu napredku tehnike in razkritju zakonov mehanike.

Pot, ki jo je kazal znanstveni socializem, se je marsikomu zdela prepočasna, predolga. Zmaga, ki se kaže v daljavi, se jim ni zdela nikakršna zmaga. Sami so hoteli doživeti novo družbo in čimprej. In dasi so vladali tudi med socialisti o bližnjem razpadu meščanske države zelo optimistični nazor, so vendar nepotrpežljivi temperamenti zahtevali še hitrejši razvoj, pa so prihajali do tega, da so sploh zanikali razvoj in pričakovali vse le od revolucije.

Ta beseda pa je imela zanje le tradicionalni pomen krvavega, nasilnega punta. Organizirani je bilo treba delavce po njihovem mnenju le za to, da se siloma upro vladam in kapitalistom in jih premagajo z oboroženo roko. To bi šlo veliko hitreje kakor sistematično vzgajanje in izobraževanje delavcev, kakor pridobivanje politične moči, kakor strokovni boj. Internacionalna revolucija uniči hipomah meščansko družbo, in potem se zgradi nova na njenih razvalinah.

Nastopali so anarhistični komunisti, ki so bili razdeljeni v mnogo sekt. Eni so smatrali za rešitev sveta absolutno odpravo vsake privatne lastnine po načelu: Kar je tvoje, je tudi moje. Proudhonov pogostoma citirani izrek "Lastnina je tatvina" je bil jedro njihovih socialnih nazorov. Drugi so si predstavljali družbo organizirano na podlagi nešteti avtonomnih gospodarskih občin — komun —, le federativno med seboj spojenih.

Na drugem krilu so se oglašali individualistični anarhisti, ki so postavljali osebnost in njeno absolutno svobodo nad vse. Njihovi sistemi niso bili pravzaprav nič drugega kakor do skrajnosti izvedena ideja meščanskega liberalizma.

Ali tudi med socialisti so bili v nekaterih ozirih različni nazor. V Nemčiji so Lassalovci, ki so polagali največjo važnost na splošno voljno pravico, prezirali strokovno organizacijo, katero so smatrali za nepotrebno poleg politične akcije, medtem ko je takozvana eisenauška struja pospeševala strokovno organizacijo kot podlago delavske moči, ne da bi zato omalovaževala politično delo.

V internacionalni ni bilo prva leta nič opaziti o takih nasprotjih. Organizacije, ki so ji pripadale, so stale na marksistični podlagi in priznavale program, ki je bil sprejet na prvem kongresu.

Leta 1896. se je pojavila prva opozicija proti Marksovi politiki. Njen vodja je bil Mihajlo Bakunin.

Med glasniki anarhistične teorije je bil Bakunin nedvomno najodličnejši in vsekakor edini, ki je vtistih časih pridobil tudi agitatoričen pomen.

Bakunin je bil Rus in član ugledne aristokratske obitelji. Ko je dovršil gimnazijske študije, se je posvetil filozofiji, in zlasti v nemškem modroslovju se je nasrkal revolucionarnega duha. Njegov ognjeviti temperament se pa ni zadovoljeval z naukom. Kjerkoli je bilo kakšno revolucionarno gibanje, se je aktivno udeležil — na Francoskem in v Nemčiji, v Avstriji in v Rusiji. Tudi v znameniti draždanski vstaji leta 1849. je sodeloval.

Tam je bil njet in od nemškega sodišča obsojen na smrt. Tudi Avstrija ga je zahtevala in oglašila se je še Rusija. Ker je storil prve "zločine" na Ruskem, je bila ruska "pravica" najstarejša, pa ji je bil po dovršenem diplomatičnem pogajanju res izročen. Carjeva justica ga je izgnala v Sibiriji.

Na romantičen način je Bakunin ušel iz Sibirije in po vsakovrstnih prijetljajih prišel l. 1860. v London. Komaj je bil svoboden, se je že zopet posvetil revolucionarnemu delovanju. Nikakor se

ne do utajiti, da je bil nenavadno delaven, energičen in neustrašen. Zdi se tudi, da je imel vseskozi dobre in pošteno namene, dasi so sodbe njegovih življenjepiscev zelo različne. Na drugi strani pa je nedvomno, da so bili njegovi nazor precej nestalni in da je lahko prihajal do prav nejasnih idej. Medtem ko se je ogreval za revolucionaren anarhizem najradikalnejše vrste in mednarodnega značaja, se je ukvarjal z osvoboditvijo slovanstva in dostikrat prišel sam s seboj v nasprotje.

Okrog njega so se polagoma zbirali anarhisti, in l. 1868. se ustanovila družba "Alliance Internationale de la Democratie socialiste". Program zveze je bil anarhistično-komunističen in precej konfuzen. V prvi vrsti je stalo uničenje vsake vlade in razrušenje vsega obstoječega gospodarskega sistema. Na njegovo mesto naj bi stopile kooperativne industrijske in poljedelske asociacije.

Leta 1868. je "Alliance" zahtevala, da jo sprejme internacionala kot posebno organizacijo v svoje vrste. Generalni svet je odklonil prošnjo, češ da se temeljni nazor alianee ne strinjajo s programom internacionala.

Nato se je pričel oster boj med obema organizacijama, ki je odvračal veliko moči od glavnega cilja in dobival včasih zelo neokusne oblike. Stvar se je končala s tem, da je bil Bakunin l. 1872. na kongresu v Hagu izključen iz internacionala. Z njim so izstopila španska, belgijska in nekatera francoska društva, ki so se nagibala k anarhizmu.

Bakuninova opozicija pa ni bila edina neprilika, ki je zadela internacionalo. Leta 1870. je izbruhnila prusko-francoska vojna. Na Nemškem in na Francoskem je bilo mehanično ustavljeno skoraj vse socialistično gibanje. Takoj ob začetku vojne so se na Pruskem pričeli drakonični progromi vsega, kar ni trobilo v patriotično šovinistični rog.

V severonemškem državnem zboru je bilo dne 21. julija 1870. glasovanje o vojnem kreditu v znesku 120 milijonov tolarjev. Ves parlament je glasoval za zahtevo, izveščeni Bebel in Liebknecht, ki sta podala sledečo izjavo:

"Kot načelna nasprotnika vsake dinastične vojne, kot socialna republikanca in člana internacionalne delavske asociacije, ki se bojuje brez razlike narodnosti proti vsem zatiralecem in hoče združiti vse zatirane v veliko bratsko zvezo, se ne moreva izreči ne direktno ne indirektno za sedanjo vojno, pa se vzdržujeva glasovanja."

V državnem zboru je zahrmel vihar. "Veledajalec" je bila še najblažja beseda, katero so jima drugi poslanci metali v obraz: na prihodnjih sejah so se ju "tovariši" izogibali kakor gobavih, žugali so jima s pestmi, predsednik Simson je s svojega mesta osebno psoval Bebla. Liebknechtu je rzjarjena tolpa pobila šipe in 17. decembra 1870. sta bila oba obtožena zaradi veleizdajstva. Z njima je bil obtožen tudi Hepper. Proees pa se je izvršil šele l. 1872. od 11. do 26. marca: Bebel in Liebknecht sta bila obsojena vsak na dve leti trdnjave, dasi se jima ni moglo očitali nič drugega kakor socialistična propaganda in mednarodno mišljenje.

Ko je l. 1871. po padcu Pariza komuna razvila svojo zastavo in so "Versaillei" po krutem, obupnem boju premagali to s čudovitim idealizmom navdahnjeno vstajo, je zadel strahovit pogrom tudi francoski socializem. Kar ni padlo voditeljev v bojih, kar jih niso zmagovali, žejni bestialne osvete, postavili ob zid in postreljali, so bili potem deportirani v Kaledonijo, deloma so se morali z begom rešiti smrti, na katero so bili obsojeni.

Vsled teh dogodkov je bila internacionala po vojni tako oslABLJENA, da so ji postajali boji z Bakuninovi nevarni. Duševni voditelji so spoznali, da se mora socialistično delo v teh razmerah prepustiti organizacijam v posameznih deželah, ki so se bile medtem lepo razvile in so obljubovale velik napredek za bodočnost tudi tam, kjer so trenutoma trpele vsled vojne. Da so se razvile, je bilo, zlasti v prvih letih pripisati v velikem delu internacionali. Ta pa v izpremenjenih razmerah ni mogla več tako plodno vplivati nanje kakor prej, in voditeljem se je zazdelo umestnejše, da ostane generalni svet vsaj začasno le nekakšna akademična inštanca internacionala.

Haški kongres l. 1872. je po izključitvi Bakunina sklenil, da se preloži sedež generalnega sveta v New York.

Klanje narodov v Evropi.

Nemci so zasedli Ostende in mesta na belgijskem zapadu. --- Pri Nieuportu je prišlo do ostre bitke med Nemci in Belgijci. --- Francozi so baje na severu nekoliko napredovali in zavzeli Armentieres. --- Na Ruskem Poljskem se nadaljuje velik boj in obe stranki poročata o lokalnih uspehih. --- Obleganje Przemysla se nadaljuje. --- Rusi imajo baje težke izgube. --- Angleška križarka Hawke je potopljena od podmorskega čolna. --- Angleži so potopili štiri nemške torpedovke. --- V Trstu in v Tržiču je požar napravil veliko škodo v Stabilimento Tecnico. --- Angleži pričakujejo dolgo vojno. --- Kljub sovraštvu so vsi složni v tem, da se je treba lagati.

Telegramov po časopisih je še vedno toliko, kolikor jih je bilo v začetku vojne, ali vse boljbolj se jim pozna, da so umetno raztegnjeni in da se ponavljajo le z majhnimi izpremembami. Zato pa je ostala splošna lažnivost neizpremenjena in vojni upraviča ter diplomatov vseh držav se mora priznati, da je njih poročevalska fantazija sveža, vsekakor bolj sveža kakor pa tisti talenti, ki bi jih morali narodi po pravici pričakovati od njih. Treba jim je tudi napraviti poklon, da se nič ne ženirajo; laž naj bo še tako debela in očitna, oni jo pošljejo v svet.

Lažejo seveda vsi povprek; ali zdi se, da hoče Avstrija vsaj na tem polju doseči rekord. Ko je prišlo prvo poročilo, da so Rusi že pregnani iz Lvova, kar so mogli seveda le največji navidezni verjeti, so konzuli drugi ali tretji dan na to vsaj izjavili, da jim o tem nič ni znano. Ali zato smo bili pitani za vestni, da je obnovljena avstrijska armada odločilno premagala Ruse pred Przemyslom, jih vrgla nazaj in osvobodila trdnjavo. O tem seveda ni bilo mogoče soditi iz daljave. Če bi se bilo to Avstrijem res posrečilo, bi bil uspeh velik. Ali sedaj, po celnem tednu je jasno, da je bila tudi ta bosa; Przemysl je do tega časa, ko to pišemo, še vedno oblegan; tega ne izpremeni niti zadnja vest z Dunaja, ki pripoveduje v zmedenem poročilu reči, po katerih bi bilo kombinirati, da so se Rusom nekateri naskoki na trdnjavo posrečili in da so imeli pri tem velike izgube, baje 40.000 mož.

Na vzhodnem bojišču je pa sedaj glavna kriza na Ruskem Poljskem, na bojni črti pred Varšavo. Da so tam Nemci in Avstrijeji počeli svojo fronto, kolikor so le mogli, je nedvomno. Po odbitku običajne reklame je spoznati, da so bile na tej črti razne paske, morda tudi tupatam nekoliko besnejši boji, najbrže z različnim uspehom, o kakšnem odločilnem udaru pa ne more biti govora. Ali zdi se, da se mora tukaj razviti velikanska bitka, ki se ne more izvršiti brez strašanskih izgub.

V Belgiji se je zgodilo, kar je bilo neizogibno. Po kapitulaciji Antwerp je tudi Ostende padlo v nemške roke in tako so sedaj Nemci takorekoč po vsej Belgiji neomejeni gospodarji.

Na Francoskem je v glavnem položaj neizpremenjen. Ker pri sprejeti le z krotom. In vendar ni dosti zasukana, da je ne bi pridigali z vsemi mastni namazani politično trgovski agenti. Vendar izdaja mornariška liga v tem zmislu proklamacije; vendar morajo Hearstovi časniki in blaplci v potu svojega obraza pisati članke o potrebi militarizma; vendar si Roosevelt razteza usta, da se mora utrditi panamski prekop. In kontraktorji že v duhu računajo, koliko smetane bi se dalo posneti s tega mleka.

Toda človek se mora resno zamisliti! Svoboda je res v nevarnosti — svoboda ameriškega ljudstva. Veliko mu je itak ni več ostalo. Kjer gospoduje kapitalistični razred, more le paraličnik pričakovati veliko svobodo. Ako nimaš nič drugega kakor svoje roke in nekoliko razuma v glavi, imaš sicer svobodo, da ležeš v štrik kot in počakaš na smrt. Če te pa ne mika krtova dežela, pa reči svobodi lahko noč in nesi svojo delovno moč na kapitalistični trg, kjer pač veš, da ni svobode. Kajti če bi bila, bi moral dobiti dela, kadar ga hočeš in kakršnega hočeš. Tako naiven pa nisi, da bi verjel v Ameriki v tako pravico.

Če veš, da vlada v tej veliki deželi veliki kapitalizem, ve to tudi mister goverlor in mister šerif in mister sodnik. Izvoljeni so bili na ukaz kapitalizma; in ker bi bili radi zopet izvoljeni, se mu ne smejo zameriti. Zato dovoljujejo, da nadleguje Salvation Army občinstvo s svojim dolgočasnim morečim kvakanjem, tebe pa zapro, če stojiš pred tovarno, da obveščaš delavce o štrajku.

Toda čež voliče vodi pot tudi do večje svobode. Zatrte pravice lahko ožive, ako najdejo zatirani ljudje svojo moč.

haja največja nevarnost od kril, se obe armadi trudita, da pojačata svoja krila, ki se vsled tega nujno tudi razširjata, tako da se bojna fronta vsmer razteza.

Začetkom zadnjega tedna je Angleže silno uplašila vest o burški vstaji. Poročila so bila zelo razburjena in so pripovedovala, da se je spuntal polkovnik Maritz, ki je baje zbral veliko vojaško silo pod svojim poveljem in dobiva veliko pomoč od Nemecev. Tudi ta strah je polagoma nekoliko splahnil. Buri so baje obljubili, da ostanejo lojalni, Bothova vlada je takoj razglasila vojno stanje in o Maritzovi sili pravijo, da ne presega 500 mož. To bi bilo seveda malo, če je resnično.

Na morju je bilo zopet nekoliko nesreč, ali nobene velike akcije.

V Aziji se nadaljujejo boji okrog Tsingtau.

Hudega sovražnika obljubvajo vse armade z zimo, ki se po vseh bojiščih že kruto javlja: Gospodje razbojniki na tronih in v kabinetih je seveda ne čutijo; tem strašneje pa trpe ubogi vojaki, prezbajajoči, bolehaljoči in umirajoči brez zmisla, za tujo korist.

Ostende.

London, 16. — Iz Berlina brzojavljajo brezčično, da so Nemci dospeli 14. oktobra v Bnaegge, večeraj pa v Ostende.

Nemci v Belgiji.

London, 17. — Tukajšnjim listom javljajo: Nemci so nadalje zasedli Zeebrugge, zelo važno mornariško pristanišče ob holandski meji. Zveza med Zeebrugge in Dunkerk je odrezana in nemška zastava vihra ob vsej holandski meji.

Nemski topovi v Belgiji.

London, 17. — Londonski listi poročajo: Nemci nameravajo postaviti ob vsej belgijski meji najtežje topove, da odvrnejo eventualne napade angleškega brodograditelja ga drže daleč od obrežja. Ti topovi so že montirani na vlakih, ki čakajo na povelje, da odidejo proti Ostende. Tam, kakor v drugih pristaniških mestih dobe odločene prostore. Baje so že postavljene cementne podloge, na katerih bodo stali. Ti novi topovi so izboljšani tip 42-centimeterskega topa, katerega se rabili pri obstrleljanju Liege, Namura, Antwerpna in drugih mest. Dasiravno

je trpežnost teh topov vsled velikega kalibra majhna, je vendar uspešnost toliko, da se izravna prvi nedostatek.

Angleška ladja potopljena.

London, 16. — Neki nemški podmorski čoln je večeraj v Severnem morju potopil angleško križarko "Hawke". Na križarki je bilo 400 mož, izmed katerih se jih je rešilo le 50. Admiraliteta je potrdila poročilo v sledeči uradni izjavi: "Križarko "Theseus" pod poveljstvom kapitana Hugh Edwards je napadel večeraj v Severnem morju neki podmorski čoln. Napad se je posrečilo. Obenem pa je napadel nemški podmorski čoln križarko "Hawke", ki se je kmalu potopila. Rešili so se trije častniki ter 49 mož posadke s pomočjo nekega vlačilnega čolna. Ostalo moštvo se pogreša. Nadaljnje

posameznosti se bodo kolikor mogoče hitro objavile. Križarka "Hawke" je bila zgrajena l. 1893. S to križarko je naraslo število angleških bojnih ladij, katere so potopili Nemci na 7. K temu pride še razdejane "Pegasus" pri Zanzibarju. Če je bilo na krovu le 400 mož, je treba še ugotoviti, ker je bilo določeno število 550 mož. Križarke, katere so potopili Nemci, so sledeče: "Amphion", "Pathfinder", "Aboukir", "Cressy", "Hogue", "Pegasus" in "Hawke". Temu nasproti izjavi angleška admiraliteta, da so razdejane štiri nemške križarke, dva torpedna čolna rušila, en torpedni čoln, trije podmorski čolni in osem oboroženih trgovskih ladij.

Ogenj v Stabilimento Tecnico.

London, 16. — Iz Rima poročajo, da je izbruhnil v tržaški ladjedelnici "Stabilimento Tecnico" požar. Šest torpednih čolnov je tako poškodovanih, da jih najbrže ne bodo mogli več rabiti. Nadalje je skoraj popolnoma uničena neka napolzgrajena vojna ladja.

Rim, 16. — Veliko razburjenje je povzročila vest, da je odpuštil tržaški governor priine Hohenlohe vse pristaniške delavce, ki so italijanske narodnosti. Tukajšnje časopisje pravi, da smatra vlada Italijane za požigale. "Messaggero" odločno protestira proti temu sumničanju, češ, da se dosle še čisto nič ne ve, kaj je povzročilo strašni požar.

LADJE! LADJE! LADJE!

Klici po marinizmu ne utihnejo v Ameriki. Pridružujejo pa se jim klici po puškah, topovih in sabljah.

Amerika je v nevarnosti! Amerika potrebuje obrambo! Amerika mora biti pripravljena!

Pred vhomom v newyorško luko stoji kolosalni kip Svobode, pozdravljajoča prihodnike iz starega suženjskega sveta in z gorečo bakljo naznanjajoča, da jih sprejema dežela prostosti.

Kdo misli še na ta ponosni simbol? In kdo mu verjame, če ga pogleda?

Bil je čas, ko so v tej deželi živeli idealisti, ki so verjeli v svobodo in se bojevali in žrtvovali svoje življenje zanjo. Ali tudi v tisti boji niso šli kot vojaki, temveč kot oboroženi državljani. In ko je bila vojna končana, so odložili puško, slekli uniformo in se oprijeli svojega dela. Celo v času največje potrebe jih je skrbelo, da se ne pomnoži vojska tako, da bi mogla ogroziti meščansko svobodo.

To je bilo davno. Človeku bi se zdelo, da je minilo od onega časa najmanj dvatisoč let, ako ga ne bi Kolumbove slavnosti spomnile, da je bila Amerika komaj pred dobrimi štiristo leti odkrita.

Kapitalistična družba živi hitro; načela se v njej kmalu pozabijo. Briga za svobodo je pokopana, čim obljubuje tiranstvo večji profit. Niti republika ni v kapitalističnih Zedinjenih državah več neizogiben pogoj in se ne more zanašati na brezpogojno splošno zaščito. Ako bi mogla monarhija prinesiti multimilijonarjem več dobička, bi brez pomisleka kronali cesarja.

Svoboda je v tej deželi že zelo splahnela. Kdor še govori o njej, ga smatrajo "praktični" političarji za frazerja, ki se poslužuje zastarelih sredstev, da bi prišel po tej poti v njihove vrste. In posmehujejo se mu. Saj se opravi dandanes z drugimi šlagerji več!

Sicer pa spreten glumač vsako reč lahko obrne, kakor mu je bolj prav. Včasih so ljudje dejali, da je militarizem nevaren svobodi. Zasučimo stvar, pa recimo, da je svoboda v nevarnosti brez bark in kanonov. Amerikanci nam bodo že verjeli, saj verjamejo Amerikanci vse, če se jim pové s primernim kupčevskim patosom in obljubi, da se ne bo motilo njih zanimanje za base-ball! . . .

Svoboda Amerike v nevarnosti! . . . Ideja je tako groteskno blazna, da bi jo mogel človek

In kapitalisti vedo, da ne more ostati, kakor je. Zakaj že njih brezobzirna izkoriščevalnost je agitacija. Tudi najpotrpežljivejši hrbet občuti prejalisej udarec biča, in kadar je preveč, se upre, upre tudi najbednejši suženj.

Kaj naj se zgodi, če se armada delavskega ljudstva zavé svojega pravega položaja in spozna svoje prave zatiralec? Kaj naj bo, če se nepregledni milijoni otresejo demokratičnega in republikanskega, hujmusserskega in prohibicionističnega poveljništva, pa zasedejo v kongresu, v zakonodajah, v mestnih hišah tista mesta, ki jim gre do? Če uvedejo resnično ljudske zakone in zrušijo gospodarsko tiranstvo?

Kako naj tedaj manjšina brani svoje "podedovane" privilegije, svojo pravico do neomejenega izkoriščanja?

Ej, proti takim golorokim puntarjem bi bile puške izvrstno sredstvo, topovi pa še imenitnejši! Svoboda je v nevarnosti! — Gospodje imajo prav! Čimbolj se drami delavstvo, tembolj je v nevarnosti svoboda izkoriščanja in izsesavanja. Ker pa je denarna vreča kapitalistova domovina, ima v svojem jeziku prav, če kriči, da je domovina v nevarnosti.

Delavstvo pa mora biti slepo, ako ne opazi, kakšna nevarnost žuga njemu, ako se zaje militarizem tudi v Ameriko. V njegovi moči je, da to prepreči, ako prevzame samo svoje zastopstvo v Beli hiši in po Kapitolih in City-Hallah, preden zakopljejo kapitalisti svobodo ljudstva v neštete kasarne in forte.

Dne 3. novembra, ko bodo Zedinjene države volile, se bodo odločevale velike reči! Naj bi jih delavec spoznali in izvajali posledice! Ako razume delavec položaj, morajo glasovati socialistično!

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1914

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 211, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 35, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljno pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

KAKO JE NA KRANJSKEM?

(Izvirno poročilo "Proletarca").

Iz Ljubljane smo dobili po raznih izgubljenih pismih poročilo, ki slika odnotne razmere v precej drugačni luči kakor časopisi, ki pišejo pod nadzorstvom avstrijske infamne cenzure in morajo objavljati to, kar jim pošilja ces. kr. policijski postojenjak. To je prvo poročilo, ki podaja resnično in precej popolno sliko sedanjega položaja v stari "domovini" in bo gotovo zanimalo naše čitatelje. Spoznali bodo iz njega, da je bila vsaka ostra in grenka beseda, ki smo jo zapisali o "ljubi" Avstriji se preblaga, in gotovo bodo enega mnenja z nami, da se ne more človeku za to podlo državo izvit iz srea druga želja kakor vroče prokletstvo!

Poročilo je bilo v Ljubljani spisano dne 22. septembra. Na pošto je bilo seveda oddano izven prelepe črno-rumene meje, torej nekoliko pozneje.

Nekatere manj važne reči, ki so našim čitateljem že znane, izpuščamo. V glavnem nam javljajo sledeče:

"Odkar je vojna, živimo kakor v gabi. Od časa do časa nam prezentirajo kakšno "zimago" našega orožja na severu ali jugu, kakor pač bolje kaže, med temi zmagami pa živimo v razmišljanju, kdo od naših bližnjih je konfident kajti na ljubljanskem gradu je 600 političnih vjetnikov, med njimi Ilesič, Cankar, Žerjav, Plut, Hribar in t. d. "Oj domovina, ti si kakor zdravje..."

Dalje nam veppljajo, da so sedaj die Nation le Nemci; vse drugo, Slovani in Romani so barbari, lopovi, degenerirani hinavei, sploh zveri. Nikdar nisem bil sovinst in nikdar ne bom; ali trdo, trdo pričanje mora človek imeti, da ne pozabi na svoja načela in ne zamenja tukajšnjih nesramnežev z nemškimi narodom sploh. Gledati moramo na Nemece zdaj kakor na Mesijo. Na tihem molimo, da bi naša Mesija ne odrušil... Nihče tam zunaj nima pojma o bahatem, predrzmem nastopanju tukajšnjih Nemcev, tudi najzanimnejšega med njimi.

Dolgo smo živeli v lepi misli, da so naše armade že blizu Petrograda in da bodo zdajzidaj v Nišu. Kar so pričeli pripeljavati ranjence, in ti so natresli v našo gajbo drugačne piče kakor ces. kr. Korrespondenz Bureau. Lahko si mislite, kako smo debelo gledali, ko so pripovedovali ranjenci, da so v Lvovu že od 1. septembra Rusi, ni pa smo mislili, da je že vsa ruska Poljska naša.

In "junaštva" naše armade... Oficielno so bili vojaki sami Siegfriedi, sami pa ne pripovedujejo drugega, kakor kako so morali bežati, kar so dale noge. In vodstvo naših čet je največ krivo. Oficirji so vsi zmedeni, povelja napačna, avstrijski polki streljajo na avstrijske polke, avstrijski topovi žanjejo med našo infanterijo.

V Galiciji je vse izdano. Nekateri naši polki so se pripeljali z vlakom, ko so jih že obstreljavali Rusi.

In kranjski rezervisti... Ko so pričeli Rusi streljati nanje, so nekateri — popadali na kolena in molili!... Nič se ni čuditi temu. Saj je vabil ljubljanski škof vo-

jake s plakati (!!) k pridigam in k izpovedi, in vse cerkve so bile pred odhodom na bojišče natlačene z vojaki. Pred vojašnicami so jim pa usmljenke delile škapulirje in svetinjice. Sami so se pa nalokali žganja — toliko pijanec se nisem videl, kakor prve tedne po mobilizaciji; tako je bilo poskrbljeno za primojdšarsko navdušenje in korajžo, svetinjice, pridige i. t. d. so pa utrdile vero, da — bo že Bog pomagal.

O Poljakih pripovedujejo, da so imeli svetinje na kapah in na sreih. Ruske krogle so jih žele kakor snope, ker so se svetinjice tako lepo bleščale na soncu! In ko so jih morali odstraniti, je izbruhnil med Poljaki pravi upor. Prišli so si jih potem na hrbet...

Tako ubije klerikalizem v človeku vse in ga poniža do pasivnega božjega orodja, njega, človeka, ki ima "um in prsto voljo".

V Ljubljani je že nekaj tisoč ranjencev. Strašni reveži so, ker je silno slabo preskrbljeno zanje. Kdor ni videl tega s svojimi očmi, ne bo verjel, da berajo, prav berajo po cestah! Meni se je v treh dneh dvakrat pripetilo, da mi je pomolil ranjen vojak iztegnjeno roko. To se je zgodilo neki znani gospodični, in danes mi je neka gospa pripovedala, da je njena sestra doživela enako. In kruha prosijo ti ranjenci! V dno duše me je zasklelo, ko je iztegnil roko proti meni in sram me je bilo, ko sem mu dal nekaj grošev.

Mnogo ranjencev leži še vedno v onih krvavih srajah, v katerih so jih pripeljali z bojišča. Gospa Šusteršičeva, ki igra poleg svojega čednega gospoda soproga sedaj prvo vlogo v Ljubljani, je dala kot načelnica odbora v pomoč ranjencem za nabran denar napraviti 600 srajc, ki so pa od prve do zadnje vse — premajhne, in sedaj so po dnevnihkih prošnje, da naj daruje vsak možki po eno srajco za ranjenca.

Tako je poročilo, in mislimo, da ne potrebuje komentarja. In izza tega bi radi vedeli, kako se more ces. kr. Avstrija še upati da zahteva od svojih narodov "lojalnosti" in vdanosti. Ranjenci — beraci! Zakričal bi človek od skeleče bolesti in divjega gneva, če to čita. Stotisočkrat prokleta podlost, ki pošilja žive ljude pa bojišče, in jih, ko so prelili svojo kri, ne vedoči za koga in za kaj, pusti stradati brez kruha in gniti brez perila! Do dna korumpirana družba, ki zapre, čim zapove vojno, v enem samem mestu šeststo oseb, ker se lopovska država s svojo slabo vestjo ne sme zanašati na svoje lastno, tisočkrat o-goljufano, tisočkrat okradeno, tisočkrat obreano ljudstvo! Jezik nima kletve, dovolj žgoče, dovolj trpke, dovolj silne, da bi jo zagrmel proti tem divjim zverinam.

Ali čas obračuna pride tudi za ta ces. kr. tolovajstva!

Spošno glasovanje o zakonih izgleda zelo demokratično. Bilo bi v resnici demokratično, ako bi imeli v Ameriki zdravo demokracijo in resne pogoje zanj. Kjer se pa ljudstvo stoletja peha v nevednost in se mu odpirajo okna politike le na dan volitve, je tudi najbolj demokratična institucija le humbug.

"VSE ZA VERO, DOM, CESARJA!"

Starokrajski listi objavljajo sledečo kratko notico:

"Umril je v Št. Rupertu Radeckega veteran Jože Bartolj. Udeležil se je več bitk, bil je ranjen v glavo in je izgubil desno oko. Služil je mnogo let kot rudar, umrl pa je kot ob. ubožec. V Št. Rupertu je še drug Radeckega veteran, Fran Drobnič."

Človek bi od navdušenja zaplesal in v patriotični pijanosti zažugal "O du mein Oesterreich, Oesterreich!... Mož je služil "fotra" Radeckega. V bitkah je bil. Na glavo je bil ranjen. In desno oko je izgubil. In domovina je bila hvaležna za te žrtve, pa ga je pustila umreti kot — občinskega reveža!

To naj bi korumpirana bagaža, ki je poglala narode v boj, povedala vojakom! To bi jih moralo navdušiti in razvneti njih patriotizem!

Oko boš izgubil, roko ti bodo odbili, na stara leta boš pa lahko vsako noč pri drugem kmetu spal na gnili slami in blažen prepeval: Was ich bin und was ich habe, Dank ich dir, mein Vaterland!

JUNAŠKE POVESTI.

Avstrijsko časopisje napolnjuje sedaj vsakovrstne povesti o junastvih, ki jih piše vojno poveljništvo, da navdušujejo listi z njimi ljudi. Nešteto je zdaj takih deloma iz resnice, deloma iz fantazije zmešanih beril.

Mi nimamo namena, da bi pomagali avstrijskemu generalnemu štabu, ki je očitno v lažeh spretnejši kakor v strategiji, zapeljivati ljudstvo v militaristično blaznost. Le za vzorec naj navedemo sledečo povest:

"Iz glavnega taborišča javljajo o neverjetnih junastvih činih, ki jih je izvršil prostak 31. domobranskega pehotnega polka Julij Reif. V boju pri Suhodolu dne 6. avgusta je kot prvi navahnil na sovražne utrdbe in jih s svojimi tovariši zavzel. Reif je bil takoj imenovan za korporala. Dne 27. avgusta je s četico 12 mož Reif vztrajal v najhujšem topovskem ognju, dočim se je ostala stotinja parkrat morala umakniti. Tudi 28. avgusta se je Reif pokazal junaka v svojem mestu. Med bojem je zapazil, da skuša kakih 100 Rusov naš voj napasti za hrbtom. Reif je takoj zbral 70 mož in z njimi udaril na Ruse. Z bajonetom je podrl na tla sovražnega poveljnika ter pozval Ruse, naj se vdajo. Ker tega niso storili, je nadaljeval boj tako uspešno, da je polovica ruskega oddelka padla, drugi pa so utekli. Nato je Reif s svojo četo naskočil neko sovražno pozicijo, kjer so bile nameščene štiri strojne puške. Reif je razbil sovražni voj in vplnil vse štiri strojne puške. Reif je bil takoj imenovan za narednika, njegov poveljnik pa je predlagal za njega najvišje odlikovanje, ki ga sploh more dobiti navaden vojak."

Dobro je rečeno v uvodu, da javljajo o "neverjetnih" junastvih činih. Tudi nam se zdj v tej lepi povesti marsikaj neverjetno, ne da bi hoteli zato gospoda feldvebla Reifa, ki dobi zdaj še celo medaljo, žaliti Ali avstrijski general štabski pisponki ne smejo imeti ljudi za take osle, da bi jim verjeli vsako Pavlihovo pravljico. In da je v tej bajki najmanj polovica laži, spozna vsak lajik, če le nekoliko premisli situacije, v katerih so se baje vršila vsa ta junastva.

Ne mislimo reči, da so avstrijski vojaki strahopetci. Ali tudi najhrabrejši fantje ne morejo storiti, kar je nemogoče. Toda če je že generalni štab tako gostobeseden, tedaj bi nas zanimalo nekatere druge reči, ki jih to poročilo sili v glavo. Kako n. pr. je prišel navaden korporal od tega, da je mogel zbrati 70 mož in z njimi na svojo pest udariti na Ruse? Odkdaj pa poveljuje avstrijski korporal 70 vojakom? Kje pa so bili oficirji? Ali je bila nemara vsa kompanija ali ves bataljon tako uničen, da je ostalo le 70 mož in korporal?

Kakšen je moral biti splošni položaj, da je mogel navaden korporal samostojno operirati proti 100 Rusom in potem zopet proti oddelku strojnih pušk? Ali se ne zdi generalnemu štabu, da so to čudne reči?

Seveda razširjajo take povesti

tud listi drugih držav. Povsod je samo zvrhano junastvo. In po odbitku onega, kar je nemogoče, verujemo v vso hrabrost. Ali če verujemo, ne občudujemo in se ne navdušujemo. Zakaj vsa ta hrabrost je vendar le eksekucija zločina, ki so ga spodili plemeniti lopovi, ki pričakujejo tudi korist od njega.

Zdaj je Reif feldvebel; na stara leta bo lahko občinski ubožec.

KAJ JE OBREKOVANJE?

V mariborskem pobožnem "Slovenskem Gospodarju" čitamo sledeče razburjenje vrste:

"Poroča se nam iz popolnoma zanesljivih virov, da se je 5. in 6. sept. širila po mariborskih ulicah med nerazsodnimi ljudmi strašno zlobna vest, ki si jo je mogel izmisliti sam hudič, da Slovenci (die Windischen) niso hoteli streljati na Ruse. To je vnebovpijoča, nezasljučna krivica, ki se godi našim vojakom. Mi pa smatramo za svojo sveto avstrijsko dolžnost, da, ker so se govornice javno širile, tudi javno in odločno proti njim nastopimo ter branimo čast za domovino, borečih se in umrlih slovenskih vojakov. Vsa poročila pravijo, da so se slovenski fantje v Galiciji držali kot junaki, borili kot levi in da se niso pred večkrat močnejšim sovražnikom umaknili niti za ped. Svojo kri so domoljubno darovali za domovino, a sedaj pridejo zlobni ljudje, da umažejo njihovo čisto, nad vse dvome vzvišeno čast. Kdor še bo slišal tako žaljivo in zlobno govornice, naj krievce takoj naznani državnemu pravdnikstvu. Pravi zlobi je potreba nastopati odločno!"

Kozarec vode, da se ohladimo! Upajmo, da ni razjarjenega žurnalista zadela kap, ko je to pisal. Pa premislimo stvar malo mirneje. Radi verjamemo, da so se slovenski fantje "fejst" tepli. Zatorej se lažejo tisti, ki pravijo, da niso hoteli streljati. Vse bolnišnice so jih polne, torej so res preživeli svojo kri — le ne za domovino, kakor se laže "Sl. G.", ampak za svoje zalumpane izkoriščevalce.

Toda, ljubi kristjani, "Slov. Gospodar" je katoliški list! Pravoveren list! In vstopo pismo pripoveduje, da je Kristus ušel: Kdor rabi meč, bo umrl od meča! S temi besedami je svojim učencem prepovedal rabiti orožje. Seveda jim ni mogel prepovedati puške, ker takrat še ni bil izumljen smodnik. Ali orožje je orožje.

Zategadelj bi moral pošten krščanski list reči: Prav bi bilo, če naši fantje ne bi bili hoteli streljati, zakaj s tem bi bili pokazali, da po Kristusovih besedah bolj ubogajo Boga kakor ljudi.

Ampak "Sl. Gosp." se zgraža! Strašno, zlobno obrekovanje je to, pravi. Krščanstvo, kje te je še kaj!

TUDI MARIJA NAJ POMAGA MORITI.

V starokrajških klerikalnih listih čitamo sledečo lieemersko limonado:

"Na praznik Marijinega rojstva je šla iz mariborske stolnice v Marijino baziliko veličastna procesija. Vodil jo je knezoškof sam v spremlstvu stolnega kapitlja, mestne duhovščine in mnogoštevilnih vernikov; tudi veliko mož in celo vojakov se je udeležilo obhoda. V Marijini cerkvi se je izpostavilo najsvetejše. Po končanih molitvah za srečen izid vojne je imel knezoškof navdušen govor. V govoru je proslavil in priporočil Marijo, pomočnico kristjanov. O. na ima v bojih avstrijske armade važno ulogo. V mnogih preteklih bojih so dobili Avstrijei od nje svojo pomoč... Po govoru je šla procesija zopet nazaj v stolnico, kakor je prišla. Tamkaj so se dovršile prošnje molitve do Vsemogočnega, ki bi naj podelil na priprošnje preblašene Device zmagno slavnemu orožju mile Avstrije."

Doslej so nadlegovali samo Boga očeta; zdaj je prišla torej tudi mati božja na vrsto. Če bo vojna res tako dolgotrajna, kakor se misli, bodo mobilizirali še vsa nebesa.

Če ne bi človek leta in leta opazoval hinavščine, bi moral misliti, da so v stari "domovini" vsi zoreli. Pustimo Napotnikove neslane laži. Kar kvanta o Marijini pomoči v prejšnjih bojih, je prava blezgarija; bilo bi dobro, da bi se naučil malo zgodovine. Morda nam

je Marija pomagala, ko nas je Napoleon klestil? Ali pa l. 1849, ko so prišli Rusi pomagat proti Koštu in Gorgeyu? Nemara l. 1866. pri Kraljevem Gradu? Z Marijino pomočjo smo morda izgubili Lombardijo in Beneško?

Ali toliko časa nimamo, da bi dajali nevednemu Napotniku historične lekeje. Toda če je že blaščenija za vernika, da se vlačič Bog v to zverinstvo, tedaj je vrhunske lieemerske podlosti, ako katoliški škof dreza v Marijo, v pojmi in posebljenost največje nežnosti, da naj pomaga klati in pobijati!

Komur se še ne odpro oči vpričo tega bestialnega klerikalizma, mu pač ni pomagati.

NORI VILJEM SE VEDNO GOVORANČI.

Blazni Hohenzollern, ki se šopiri na Nemškem kot cesar in polbog, je izpustil tudi mlečnozobe fantaline iz kadetne šole na fronto, da bodo tam iztresali svojo domišljavost nad davno dozorelimi možmi in družinskimi očeti. Take prilike seveda gospod kajzer ne more izpustiti, da bi ne zagovoranič.

In res poročajo časopisi: "Dne 11. sept. ob 1. uri popoldne je nemški cesar Viljem kadete, ki so odrinili na vojsko, takole nagovoril: Kadeti! V rani mladosti vas že pošiljam vun k svojim polkom, da se kot vodniki vojskujete na čelu mojih hrabrih vojakov proti sovražniku. Prenesite v armado vse moralne lastnosti, ki so vam jih v kadetnem zboru veppljali v vaša mlada srea: brezobzirno hrabrost, hladno kri, jasno glavo! V težkih časih nosite pokonci glave in zapuajte v Boga in vodili boste moje čete k zmagu. Ni potrebno, da vas spominjam na zgodovinske zgleda, ker to ste se že učili. Če nam Bog podeli zmagu, ne pozabite nanj!"

Pravijo, da ni govornik, ki vrti vedno eno lajno, nič vreden. In Viljem spada med take Cicerone: Bog in jaz, Bog z nami, Bog nam podeli zmagu — to ima neprenehoma na svojem cesarskem jeziku.

Vendar so v tem rezgetanju nekatere reči, zaradi katerih bi zaslužil še par posebnih klofut. Tem pobalinom, ki ne vedo o življenju toliko kolikor čevljarški vajence, nalaga, naj prenašajo svoje moralne lastnosti v armado, v kateri bi bil skoraj vsak rezervist lahko oče teh drekabrbcev!

Ali v tem se zreali vsa infamija militarizma, ki ima na Pruskem svoje najtoplejše gnezdo: Človek, ki opravlja koristno delo vse svoje življenje, ni nič, vsak krkolin, ki je namenjjen, da bo trideset ali štirideset let nosil uniformo na izprehod in kradel Bogu čas, je pa nadčloveško bitje in svet naj se valja pred njim v prahu!

S takimi zagovednimi nazori vladajo narode!

S takimi zagovednimi nazori vladajo narode!

AVSTRALSKES VOLITVE.

Pred kratkim so imeli v Avstraliji politične volitve, katerih izid je zlasti z ozirom na sedanjo dobo zelo značilen.

Avstralija ima sicer zelo obširno avtonomijo, vendar pa je kakor Kanada del Velike Britanije. Torej je tudi ona v vojni. To sta izkušali meščanski stranki izrabiti v volilni borbi, in "patriotizem" je zvezetel, kakor že davno ne. Seveda tudi ni šlo brez denunejcaj, brez katerih menda ne morejo kapitalistične stranke nikjer na svetu izhajati. Delavsko stranko so kazali za nepatriotično in slikali tisoč vragov na steno, ki morajo priti nad Avstralijo in nad Veliko Britanijo, če ne zmagajo pri volitvah kapitalisti.

Pokazalo pa se je, da s tem vendar niso zapeli prave pesmi. Avstralski delavci so dobro razumeli, da se skrivajo za vsem tistim patriotizmom zgolj kapitalistični interesi. Volitve so prinesle delavski stranki popolno zmagu.

V senatu so imeli delavci že prej večino. Meščanski stranki sta upali, da jim vzameta tukaj vsaj toliko mandatov, da jih spravita v manjšino. Uspeh pa jih je grozno razočaral. V senatu je 36 sedežev; od teh jih je delavska stranka priborila 32, združenim liberalcem in konservativcem so ostali komaj 4 mandati.

V zbornici poslancev je bila delavska stranka doslej v manjšini. Tam je 74 sedežev. Zdaj jih je osvojila 41, medtem ko imajo nasprotniki skupaj le 33 mandatov.

Tako imajo zdaj delavci v obeh zbornicah večino in delavska stranka je prevzela vlado. Na čelu ji je prvi minister Andrew Fisher, ki je bil svojčas rudar.

Še vedno aretacije. Nemški listi poročajo, da je bil bivši župan v Črečnici pri Slov. Bistrici zaradi veleizdaje izroč eno krožnemu sodišču v Mariboru, dalje da je bil izroč en vojaškemu sodišču v Gradu učitelj Serajnik iz Središča, mariborskemu krožnemu sodišču pa absolvirani učiteljski kandidat Herič iz Bistrice.

Hujskanje zoper narodnosti ali posamezne stanove se kaznuje s strogim zaporom po §302 kz. zak. Tudi psovke kot: Windische, Pfaffen itd. je najstrože kaznovati. Vsak slučaj se ima naznani naravnost višjemu državnemu pravdnikstvu v Gradu ali pristojnemu državnemu pravdnikstvu v navedbo prič. Oblasti so dobile strogi ukaz, vsako tako hujskanje z vso stragastjo zatreti... Čudno se sučejo reči v Avstriji, kadar je stara hinavka v stiskah!

Četudi se po vojni izpremene meje med državami, ostanejo meje med delom in kapitalom, dokler jih ne odpravijo delavci sami.

VABILO NA VESELICO

— katero priredi —

Slov. Pev. In Izobr. Društvo "Bled"

v Izobražev. Domu na Franklin-u Pa.

v soboto, dne 24. oktobra 1914.

Zacetek ob 8. zvečer.

Vstopnina 25c, dame proste.

Vsi prijatelji lepega petja in vesele zabave se tem potom vabijo, da nas posetijo. Za obilno udeležbo se priporoča

Odbor.

Vabilo na veliko slavnostno otvoritev

GOSTILNE

(SALOONA)

katera se vrti

v nedeljo dne 25 oktobra na 1625 So. Racine Avenue v

"KRANJSKEM DOMU"

Gostilna "Kranjski dom" je staroznana ne samo med Slovenci v Chicagi, temveč po celej Ameriki. Dosedanji lastnik MARTIN POTOKAR, gl. blagajnik S. N. P. J. se je preselil izven mesta Chicage, in zaradi tega vsa spodaj podpisana prevzela "Martin Place".

Slovenci, v nedeljo pridite vsi na našo otvoritev, kjer se bode dobilo vsega, kar se sploh v dobrem saloону dobiti more. Na veselo svidenje.

J. JAZBEC IN FR. OMAHEN, lastnika.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj —

Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Illinois.Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.Oglasi po dogovoru. Pri spremembi
bivaliča je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
socialistične zveze v Ameriki.Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
lista in drugih nerednosti, je posiljati
predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Telephone: LAWNDALE 9677

BREZPOSELNOST.

Strahovit obseg dobiva brezposelnost v Zedinjenih državah, ki sicer nimajo vojne, kjer pa kapitalisti vendar prisegajo, da je kriza posledica vojne v Evropi.

Nekaj je na tem gotovo resnice. V nekaterih deželah je import v sedanjem času vsekakor nemogoč. Tam, kamor je mogoče, je pa vsled vojne toliko revščine, da se reči, ki spadajo kolikor koli med luksus, ne kupujejo.

Na drugi strani pa je nedvomna resnica, da imajo posamezna kapitalistična podjetja — zopet vsled vojne — izreden dobiček. Anglija in Francija naročujeta toliko vagonov, da jih komaj zgotavljajo. Preko Kanade se eksportirajo velikanske množine mesnih in drugih jestvinskih konzerv. Bodeče žice so bile naročene ogromne kvantitete.

Ali kjer je dela, tam se mora garati čez čas kakor v blaznici, kdor pa je brez posla, preroma zdaj lahko vso Ameriko, ne da bi se mu kje odprla vrata za delo in zaslužek. Bati se je, da bo brezposelnost čez zimo še hujša.

Kapitalisti vedo, da je tako. Ali nikjer ni opaziti, da bi se bodisi podjetništva, bodisi vlada, država ali občine zgenile in kaj ukrenile zoper to grozno moro. Delajo se tako, kakor da bi bila brezposelnost šiba, iz nebes poslana, menda za pokoro tistim, ki najmanj greše, ki imajo najmanj prilike za greh. Kapitalisti ne morejo pomagati, kapitalisti so nedolžni. Če nimajo naročil, ne morejo najemati delavcev.

Je li res tako? Vsi pravijo, da je. Podjetnik nima nobene moralne obveznosti do delavca. Tovarna ni dobrodušen zavod. Kam bi prišli podjetniki, če bi dali izdelovati blago le zato, da bi imeli delavci zaslužka? Blago se izdeluje za prodajo; če je trg zaprt, se morajo zapirati tudi tovarne.

Priznajmo: Kapitalistična ideologija ne more biti drugačna. Kapital se investira v podjetja zato, da nosi dobiček, in ta se dobiva na trgu.

Toda, kdor to priznava, izreka neprizanesljivo obsodbo kapitalizma. Kajti če je tako — in mi res nismo nikdar verjeli, da je kapitalizem dobrodušna institucija — tedaj je s kapitalističnim sistemom brezposelnost organično spojena; tedaj se v kapitalistični družbi brezposelnost ne da odpraviti; tedaj mora brezposelnost celo naraščati, čim bolj se razvija kapitalizem. Zakaj ta se razvija z napredkom tehnike. Novi, popolnejši stroji, ki osvajajo bolj in bolj vse panoge industrije in prometa in poljedelstva, izvršujejo več in več človeškega dela in morajo pehati vsak dan več ljudi v armado brezposelnih.

Za ogromno večino ljudstva pa je prilika za delo najvažnejše vprašanje. Zakaj delo je zanje edini vir dohodkov, ki jih potrebujejo za vzdrževanje življenja. Če kapitalizem ne more odpraviti brezposelnosti, je sovražnik družbe, toraj protisocialen, desorganizatoričen, anarhičen element. Gotovo je, da je ne more odpraviti.

Predvsem je noče odpraviti. Zakaj njemu je brezposelnost koristna. Ona mu ustvarja "rezervno armado". Iz vojske nezaposlenih lahko pokliče delavce, ako se delo nenadoma tako pomnoži, da mu garanje čez čas ne prinese vsega mogočega dobička. Še važnejša pa je za njega druga funkcija rezervne delavske armade. Z njo kroji zaposlene delavce; z njo grozi "pretiranim" zahtevam. Iz nje zajema stavkokaže; iz nje organizira profesionalne delavske izdajalce.

Brezposelnost smatra kapitalizem za zelo važno potrebo. Ona je imenitna institucija za povišanje profita. In ker se ne more kapitalističnim glavam očitati, da so neumne, temveč razumejo svojo korist, ne bi odpravile brezposelnosti niti tedaj, če bi jo mogle.

Toda kapitalizem je ne more odpraviti. On je individualističen, in ne more biti drugačen. Kapitalistična produkcija ne služi potrebam ljudstva, temveč kapitalističnim profitom. Zato ne more biti socialno organizirana. V njej vlada konkurenca. Kljub vsemu poizvedovanju po tržnih zahtevah i. t. d. se ne more preprečiti od časa do časa hiperprodukcija; neizogibni so tupatam polomi; celo elementarni dogodki, od katerih prihaja revščina, igrajo vlogo. V skladiščih se nagomila blago, ki se ne more prodati, pa se zapro tovarne. Slaba letina zniža kupovalno moč agrarne dežele, pa izgovor industrijska dežela kupčijo; vojna se napove in trgovina je preprečena. Podjetniki pa odstopajo delavce.

Zanesljivega zdravila proti brezposelnosti ni v kapitalistični družbi. Videli bomo še, da je pač mogoča neka omejena pomoč, ki pa ne iztrebi zlega s korenino in kateri se tudi kapitalisti na vse kripilje upirajo. Če se pa hoče odpraviti brezposelnost, se mora odpraviti kapitalistični sistem. Resničen lek proti tej strašni šibi je edino socializem.

Zanesljivega zdravila proti brezposelnosti ni v kapitalistični družbi. Videli bomo še, da je pač mogoča neka omejena pomoč, ki pa ne iztrebi zlega s korenino in kateri se tudi kapitalisti na vse kripilje upirajo. Če se pa hoče odpraviti brezposelnost, se mora odpraviti kapitalistični sistem. Resničen lek proti tej strašni šibi je edino socializem.

BOBEN ZA MILITARIZEM.

Iz kongresa.

Iz Washingtona poročajo, da postaja militaristična reklama v kongresu od dne do dne glasnejša. Na vsak način hoče gotova klika potegniti Zedinjene države med militaristične veselice.

V debati je kongresnik Gardner iz Massachusettsa ostro napadel Nemece, rekoč:

"Res je, da moji nazori vpričo sedanje vojne niso ravno pevtralni. Trdno sem namreč prepričan, da je stvar Nemčije sramotna, in kar je še hujše, da je resna nevarnost za naša demokracije. Upam tudi, da bog vojne ne bo pomagal Nemčiji, ampak naposled naj zmaga katerakoli stran, mi vendar ne smemo pozabiti, da so bili od začetka zgodovine zmagoviti narodi vedno trdoglavi in domišljivi. Svoje armado moramo reorganizirati, da bomo mogli braniti sebe, če pride čas, da se bomo morali varovati domišljivega in samega sebe precejšnjega naroda."

Svoj delež je dobil od Gardnera tudi Andrew Carnegie, kateremu je massachusettski govornik očital, da so ogromne svote, ki jih je izdal za mirovno gibanje, le pomagale zaslepiti Amerikance, ki niso spoznali, da more velika armada zajamčiti narodno varnost. Naposled je Gardner predlagal imenovanje komisije, ki naj preišče, če so Zedinjene države dovolj oborožene za vojno, bodisi za slučaj napada ali obrambe.

V tem predlogu tiči kopito. Kako sodi mister Gardner o eni ali o drugi strani v sedanji vojni, nas ne zanima preveč, ker ne pripisujemo njegovi sodbi zgodovinske veljave. Koliko zveze ima z "bogom vojne", nam ni znano, in o nevarnosti, ki jo prinaša evropsko klanje, bi se lahko povedalo še marsikaj, o čemer se gospodu Gardnerju najbrže niti ne sanja.

Ali za delavstvo je važno, da spozna, kako so si osvojile militaristične tendence tla tudi že v kongresu. To je resnična nevarnost, ki preti Zedinjenim državam. Ne iz Nemčije, ne iz Rusije, ampak iz Amerike same prihaja najhujše svarilo. Sredi militarističnega sveta je ostala doslej Amerika vsaj toliko pametna, da se ni vrgla v blazno konkurenco splošnega oboroževanja na suhem, na morju in v zraku, četudi so žrtve, ki jih do-

prinašajo Zedinjene države Molu, že dovolj znatne.

Novim prorokom so premajhne. In dočim vidimo v časopisju od dne do dne strastnejšo agitacijo za militarizem, medtem ko se ta morilna propaganda tudi v kongresu vdomačuje, ne vidimo po vsej Ameriki nobene druge protiteže kakor v socializmu.

To pa daje poseben pomen novembrskim volitvam. Ako ne pride v Washington nekoliko socialistov, bo argument militaristov ta: "Glejte, onim, ki pridigajo mir, onim, ki nasprotujejo oboroževanju, oni, ki ne marajo milijardnih izdatkov za armado, socialistom, ni pritrldo ljudstvo, ni jih volilo, in s tem je pokazalo, da je za nas, da je za militarizem."

Če ne nastopijo socialisti pri volitvah z vso močjo, je gotovo, da se prične v Ameriki tisto oboroževanje, ki se je v Evropi zaključilo z vojno.

Enaki vzroki porajajo enake posledice. Ako se v Ameriki razvije militarizem, pojdemo tudi tukaj vojni nasproti. Preprečiti more to edini socializem.

POŠTENJAKI PROTI DELAVSTVU!

Zdi se, da pride pri ameriških kapitalistih satanski boj proti delavcem s podtikanjem atentatov v vsakdanjo mudo.

V Martinelu, Cal., so aretirali nekega A. P. Emersona, ker so našli pri njem razstrelivne snovi. Pri zaslišanju je podal pismeno izjavo, da se ga nastavlja zaupniki zveze proizvajalcev in travceev v Stocktonu, ki vodi boj proti delavskim unijam, da bi skril dinamit in ga proti nagradi zopet našel. Emerson je izpovedal, da je dinamit ukradel iz železniskega tovornega voza v Bay Pointu, da bi ga skril pri nekem hotelu in nekem tovarniškem konzoreiju v Stocktonu. Kasneje bi ga seveda našel, za kar bi prejel lepo nagrado. Imenoval je tudi krivce, ki so izdelali ta ljubezniivi načrt, da bi organizirane delavce osumili kot dinamitarde.

To ni prvi poizkus takega atentata proti delavskim organizacijam. Važnejši od drugih je pa zato, ker se sicer v mnogih slučajih zve, kako se aranžirajo take lopovščine, ampak redko kdaj se razkrije in dokaže zarota.

Boj med kapitalom in delavstvom je neizogiben. Razredi so na svetu, med njimi so nasprotja, in kjer so nasprotja, mora prejalisej izbruhniti boj. Treba pa ne bi bilo, da se vodi boj v takih besnih oblikah, kakršne dobiva po vsem svetu, zlasti pa v Ameriki.

Nikjer niso kapitalisti tako "smart" kakor v tej blaženi deželi, in zato tudi ni razredni bij nikjer tako zastrupljen kakor v Ameriki. Ali če so nepristranski ljudje včasih mislili, da so to zakrivil delavci s svojo "nestrepnostjo," jih morajo taki slučajji poučiti, da prihaja podivjanost ravno od kapitalistične strani.

Bomo videli, če bodo imeli kapitalistični listi, kadar bo proes, tudi o tej zaroti taka kilometrska poročila, kakor jih imajo, če stoji delavski "dinamitar" pred kajdijem.

TAYLORJEV SISTEM NI ZA ZEDINJENE DRŽAVE.

Kongresni odbor dela priporoča sprejem Dietrickovega predloga, ki prepoveduje v vladnih delavnicah delo po Taylorjevom in vsakem podobnem sistemu.

Poročilo, ki ga je sestavil zastopnik Keating, pravi:

"Taylorjev sistem smatra delavca za stroj, ki naj se prisili do največje delovne napetosti. Kadar se ta stroj obrabi, se vrže med staro železo, da se dobi prostor za nov stroj, za novega delavca. Taylor se je bahal, ko je vpeljal svoj sistem v betlehemske jekelnarh, da je namenoma tako visoko privil zahteve, da jih je moglo izpolnjevati komaj pet delavcev. To more biti delo, ki producira dividende za jeklarski trust, nikakor pa to ni sistem, ki bi ga smela poštna vlada vsiliti svojim delavcem. Glavni namen Taylorjevega in vseh podobnih sistemov je ta, da se doseže največji uspeh z najmanjšimi stroški. Sistem bonov in premij je sleparstvo in past, ker v resnici znižuje mezo, ne pa da bi jih zvišal, kakor trdijo pristaši taylorizma. Odbor mora najstrože obsoditi

take sisteme, ki pomnožujejo nezgode in umrljivost med delavstvom in degradirajo delavca za stroj".

SENATORSKE SKRBI.

Od ljudi, ki se dajo voliti v senat Zedinjenih držav, bi bilo pričakovati, da so v splošnem kaj zrelejši kakor površni filistri. Kažejo pa, da bi bila taka misel velika zmotna. Zadnje soboto se jih je dalo večje število z viceprezidentom Marshallom v sredi fotografirati za kino, in zdaj bodo njih slike seveda romale po vseh showih od New Yorka do San Franciscoa. Razume se, da se godi to za reklamo.

Nekateri drugi senatorji so bili ogorčeni, pa so protestirali "v imenu naroda" proti oskrnitvi svetega, visokega doma in proti Marshallovemu prekorajčenju podpredsedniških pravic. Smešen ni bil ta protest nič manj kakor tisto kinematografiranje. Ali pričakovani škandal je izostal in gospodje so se pomirili. Najbrže jim je bilo obljubljeni, da bodo tudi oni še fotografirani.

Take so tiste velike skrbi, s katerimi se ukvarjajo prvi zastopniki ameriškega maroda!

PROFESOR — VREDEN DESET MILJONOV.

Harvardsko vseučilišče je prišlo te dni v veliko zadrego. Major Clarence Wiener, velik bogataš, je naznanil, da daruje omenjeni univerzi deset milijonov dolarjev pod pogojem, da odslovi profesorja Münsterbergera, ki si je nakopal Wienerjevo nemilost s svojo "brezobzirno agitacijo v prid Nemčiji."

Vseučilišče je znanstven zavod, in razume se, da ga mora taka ponudba spraviti v največjo zadrego. Profesor, ki ga je vseučilišče poklicalo za predavanja, mora pač na njem uživati eno in ugod. Odsloviti takega človeka na ukaz privatnega kapitalista in zaradi denarja, gotovo ne bi bilo častno. Politično in nacionalno prepričanje profesorja je njegova privatna zadeva in ne sme igrati nobene naloge za njegovo nameščenje in za odslovlitev.

Na drugi strani je pa deset milijonov dolarjev denar, ki ga tudi vseučilišče ne pobere vsak dan na česti. S tako svoto se tudi za znanost lahko veliko stori.

Iz zadrege je rešil vseučilišče profesor Münsterberg sam, ki je prostovoljno demisioniral.

Zdaj pa bi se bilo vredno pomisliti s patentiranimi patrioti, ki enomer kriče, da spravlja socializem kulturo v nevarnost.

Kakšna družba pa je to, ki daje posameznemu človeku tako moč, da po svoji z nobeno kvalifikacijo ne podprti volji lahko daje in odteguje znanosti sredstva in ji ukazuje, koga naj nastavlja in odslovlja? Kakor gospodu Wienerju Münsterbergovo politično mnenje ni poogdi, tako mu tudi nos kakšnega profesorja lahko ni všeč in ker sedi na milijonih, lahko pomoli vseučilišču kapitalistični revolver pred nos in ukaže: "Proč s tem nosom, sicer pa zadrnem svojo denarno vrečo!"

In socialistična družba v kateri bo taka samovolja nemogoča, naj bi bila nevarna kulturi?

Nasprotno! Šele v socialistični družbi se bo kultura svobodno razvijala, ker bo rešena odyisnosti od kapitalističnih tiranov in ker bodo za znanost merodajni samo znanstveni interesi.

BREZPOSELNOST V AMERIKI

Po poročilih iz New Yorka je izmed 400.000 delavcev, o katerih se je mogla dobiti statistika, 178.000, t. j. okrog 45 odstotkov brez dela. V New Yorku je vsega 1.200.000 delavcev; če se računa po enakem merilu, je v mestu okrog 540.000 delavcev bez zaslužka.

"Pittsburg Gazette Times" pravi, da je po poročilih, ki jih je dobila od eksekutivnih uradnikov United Mine Workers of Amerika, najmanj 25.000 izmed normalno zaposlenih 50.000 rudarjev brez dela. V tovarnah za jeklene relse, mostove, ploče dela po 40 do 50 odstotkov normalnih delavcev.

Pressed Steel Car Co. je zaustavila obratovanje, izvzemši majhen oddelek za popravke, kjer dela par sto ljudi. Zaradi finančnega pomankanja so preklicane pogodbe za 4600 vozov Southern Pacific Ry. in 2000 vozov Cincinnati, Hamilton in Dayton Ry. S tem je prizadetih okrog 70.000 delavcev.

ZAHTEVE ŽELEZNIČARJEV.

Vse železničarske organizacije v Zedinjenih državah predložo kongresu v Washingtonu resolucijo, s katero zahtevajo deseturno službo za železničarje. Razun tega zahtevajo enoten signalni sistem na vseh železnicah, ter boljše varstvo za uslužbence na vaku, za premikače in za signaliste. Meddržavna komisija naj dobi pravico, da sme kontrolirati konstrukcijo in uredbe jeklenega voza.

Ako bi sedeli v kongresu zastopniki delavstva, bi se razumelo samo ob sebi, da bi se izpolnile take zahteve; kdor količjak pozna železničarsko službo, mora priznati, da so skromne. Kdor opravlja redno deset ur na dan odgovorno železniško službo, v kateri vsaka minuta lahko prinese nesrečo, ima te zabave navadno dosti davno, preden začne sveti lasje. Železničar, ki ga njegova služba ne bi napravila nervoznega, je skoraj nemogoč.

Posebno pa velja to v Ameriki. Po vsem svetu je znano, da so železnice v tej deželi škandalozno zgrajene, in nikjer ni odstotek železniških nesreč tako velik, kakor v Ameriki. Seveda je nevarnost največja za železničarje, ki so največ na železnici. Tudi to ni tajnost, da je signalna služba v Ameriki izpod kritike.

Vsi strokovnjaki so že davno složni v nazoru, da pomnožuje predelga služba nesreče. To je popolnoma naravno, ker utrujeni duh nima več dovolj moči za napeto pozornost, ki je v železniški službi neizogibno potrebna.

Kljub temu spoznanju se bo General Managers Association, v kateri sede vodje vseh železničarskih družb, uprta tem zahtevam in izjavlja, da so "nemogoče". To je stara pretveza vseh kapitalistov napram vsaki delavski zahtevi.

Managerji pravijo, da bi morali, ako bi vpeljali deseturno službo, nastavitvi dvakrat toliko ljudi, kot jih imajo sedaj. Ali to ni argument proti deseturni službi, temveč le argument proti železniškim družbam, ki s tem nehoté priznavajo, da nečloveško izkoriščajo svoje uslužbence.

Železničarjem pa je želeti, da bi dosegli uspeh, zlasti sedaj, ko bi izpolnitev njihovih zahtev velikemu številu brezposelnih omo-gočila, da pridejo do dela.

POLOŽAJ V COLORADI.

Iz Trinidad, Colo., poročajo:

S tem, da so odbili pogoje, ki jih je naznanil predsednik Wilson, niso coloradski črni baroni nikakor izrekli, da imajo namen na kakršenkoli način opustiti prepir. Kljub navzočnosti zveznega vojaštva, ali pa še z njegovo pomočjo, poizkušajo nadalje importirati stavkokaže.

O neznanem položaju, ki vlada zdaj v Coloradi, daje dobro sliko sledeče pismo, ki ga je poslal 15. distrikt United Mine Workers predsedniku Wilsonu:

"Lastniki jam v južni Coloradi so znali dobiti veliko število ljudi, ker so jih silepli, da je ves spor končan. Upozoriti Vas hočemo na to, da niso tukaj navzoče zvezne čete nikakor poizkusile, da bi bile preprečile import teh ljudi in so s tem kršile državne zakone, ter ukaz vojnega oddelka z dne 28. avgusta. V svojem sebičnem stremljenju izkoriščajo lastniki jam Vaše obstavljanje. Položaj je izzval med našimi ljudmi in med prebivalstvom v južni Coloradi veliko vznemirjenost.

Lastniki jam so imeli od tega, da so zvezne čete zasedle karj, več koristi kakor rudarji, in coloradsko prebivalstvo ve, da je to res."

SODIŠČA ZOPER ORGANIZACIJE.

Lastniki jam v Zapadni Virginiji, zastopani po Hitehman Coal and Coke Co., so y tork pri najvišjem sodišču v Washingtonu zahtevali revizijo spisov 4. zveznega apelacijskega sodišča, ki je bilo zavrglo odlok sodnika Daytona, da so United Mine Workers nezakonita organizacija. V kapitalističnih in v delavskih krogih je bil ta slučaj izzval veliko zanimanje. Sodnik Dayton je bil W. B. Wilsonu, sedanjemu tajniku dela in drugim uradnikom U. M. W. z ustavljalnim ukazom prepo-

vedal vsak poizkus, da bi organiziral rudarje. Na zaključek najvišjega sodišča se čaka z veliko napetostjo, kar je razumljivo.

ČE BO LE RES!

Vse države imajo s sedanjo vojno dobre, lepe, poštene, plemenite namene. Vse vlade se bojujejo za boljše in srečnejšo bodočnost narodov. Seveda tudi angleška. Sama je to povedala.

"Westminster Gazette", ki stoji v najožjem stiku z angleško vlado, je priobčila članek, ki je zbudil veliko zanimanje. V njem je citati: Angleška vlada ne želi uničiti ali ponižati nemškega naroda, toda treba je uničiti nemški militarizem, ki je neprestana nevarnost za Evropo. Bitka, ki se bo končno vršila, mora enkrat za vselej streti moč nemškega militarizma. In nihče naj ne misli, da namerava angleška vlada vojno pustiti sredi pota in se zadovoljiti sam z površnimi zmagami. Vse naše prebivalstvo, vsa naša sredstva in vsa naša moč se bo porabila, da stre mo nemški militarizem. Kadar se to zgodi, tedaj bo šele Evropa imela stalen in blagodejen mir." Strinjamo se s tem, da b bilo koristno, če bi se strl militarizem, ki nima odločnejših nasprotnikov od socialistov. Anpak radovedni smo, koliko ostane od teh-leh namenov, kadar bo vojna končana.

KANONSKA KULTURA.

Nemška vojska rabi pri obleganju mest in trdnjav velikanske topove po 16. colov kalibra. Zdaj poročajo, da prekosi Kruppova tovarna kmalu tudi te velikane. V Essenu dela baje 36.000 ljudi nočindan, da pomnoži nemško artilerijo, ki dobi tudi nove topove po 21 colov kalibra.

Prijatelju človeštva mora pskakovati sree v prsih, kadar čita take prelepe vesti. Ni ga več trdnjavskega židu na svetu, ki bi mogel kljubovati strelom iz takih kanonov. Za navadno hišo srednje velikosti zadostuje en projektil te velikosti, da jo razdene. Morda že bližamo tisti dobi, ko se bo z eno samo kroglo, če dobro zadene, lahko razrušilo mesto ljubljanske velikosti. Sedanji strel stanejo po dvajset, trideset tisočakov; pok iz bodočega kanona bo morda veljal pol milijona — ali kaj to, če lahko na mah uniči vrednosti več milijonov?

Na vsak način dokazuje militaristična kultura, da je človek najumnejše bitje na svetu. Reči se mora: Najmodrejšje. Če bi prišel prebivalec z Marta slučajno na naš planet, da bi študiral naše razmere, pa bi vprašal, čemu imamo mesta, čemu gradimo hiše, šole, muzeje, galerije, vseučilišča, cerkve, laboratorije, nas ne bi mogel spraviti niti za trenotek v zadrego, kajti takoj bi mu lahko odgovorili: Zato, da bo imela v prihodnji vojni artilerija kaj razdejeti.

Če bi vprašal, čemu rode naše žene otroke, bi ga lahko poučili: Da jih bodo mogle, kadar dorastejo, postreljati infanterijske puške, mitraljeze in havbee; zato da bo imela tehnika nalogo, truditi se z izumljanjem novih morilnih sredstev s čim večjimi učinki.

Ako bi misli, da upamo kdaj doseči zvezo z drugimi svetovi, pa zato eksperimentiramo z brezčimnim brzojavom in se ukvarjamo s krmilnimi zrakoplovi, bi popravili njegovo zmoto in mu povedali, da so to izvrstni pripomočki za uspešnejše ubijanje.

Če bi pa hotel še vedeti, ali imamo za vse to svoje blago hrepeneje, za ta uporni trud, za to živo prizadevanje v interesu Njenega Veličanstva Smrti kakšen skupen izraz, bi mu lahko ponosno povedali, da je to "kultura".

Seveda, kapitalistična kultura. Za dom, za dom sem hitel v boj. Sovražnik je premagan zdaj — cesarjev, ne sovražnik moj — in rešen je zdaj rodni kraj.

Spomin mi je v kosteh ostal, ostane mi do konca dni; fant kakor jaz mi je poslal pod kožo gorke kroglice tri.

In rešen rod in dom je zdaj. A doma vendar nimam jaz. birič tepta mi rodni kraj, moj pa je glad in zimski mraz.

Tudi denar se ne more jesti in ne speče kruha brez dela.

Dopisi.

Cleveland, O.

Shod, ki se ji vršil v nedeljo dne 11. oktobra, in na katerem je govoril sodrug Kristan, je bil z materialnega in moralnega stališča velik uspeh. Sicer smo pričakovali, da bo shod dobro obiskan; a da bo udeležba tako ogromna, si nisimo mislili. Velika dvorana je bila natlačena polna. Po številu prodanih vstopnic sodeč je bilo navzočih preko 700 oseb. Da je bil shod tako obiskan, gre ne mala zasluga članom slov. soc. kluba, ki so vsi brez razlike živahno agitirali. Ves teden poprej ni bilo drugega govora kakor o shodu.

Sodrug Kristan je bil, kakor bi rekel Amerikane, "at his best". V dolgem, eno uro in pol trajajočem govoru je opisoval položaj v Evropi. Obdeloval je posebno avstrijsko zunanjo politiko in militarizem kapitalističnih držav v Evropi. Občinstvo je pazljivo sledilo njegovim izjavam in pritrjevalo s pogostimi in dolgotrajnimi ploskanjem. Grobna tišina je vladala v dvorani, ko je slikal grozote divjega klanja v Evropi, kjer si stojijo nasproti kot sovražniki milijoni proletareev, enakega mišljenja, istih ciljev.

"Samo ena tolažba nam ostaja," je rekel govornik, "in ta je, da bo to klanje odprlo oči proletariatu v Evropi, da bo, ko spozna grozne posledice patriotizma in militarizma, pomedel z vsemi kronanimi morilec, grofi in baroni in sploh z vsemi, ki so povzročili krvavo klanje."

"Naša naloga tukaj v Ameriki pa je," je nadaljeval govornik, "da se organiziramo v socialistični stranki, da nam bo tako mogoče priskočiti na pomoč našim sodrugom v Evropi kadar začno delati obračun s svojimi zatiraleci."

Za sodrugom Kristanom je imel kratek govor sodrug C. E. Ruthenberg, socialistični kandidat za kongresmana v 21. distriktu. Govoril je o draginji in pokazal, kako je vzrok draginje isti kakor vzrok evropskega klanja, — kapitalizem. Priporočal je nadalje delavcem, da naj dne 3. novembra glasujejo za to, da postanejo žene politično enakopravne z moškimi.

Na shodu se je prodalo tudi kakih 120 socialističnih knjig in brošur, kar je tudi lepo število. Upam, da bodo tudi te knjige odprle zaspane oči marsikateremu delavcu.

Slov. soc. klub priredi v nedeljo, dne 25. oktobra ob 2. popoldne predavanje, in sicer v klubovih prostorih. Predmet predavanja bo: "Zgodovina delavskega gibanja v Ameriki!"

Politični boj v državi Ohio je letos precej hud, posebno med suhimi in mokrimi. Na suhi strani so cerkve in duhovniki, na mokri pa "saloonarji" in pivovarji. Obe stranki imata na razpolago stotisoče dolarjev za ta boj. Posebno trgovci z alkoholom morajo imeti lep kupček denarja na razpolago, ker so vsi časopisi napolnjeni z njihovimi oglasi. "Home rule pomenja prosperiteto za delavce" trdijo mokri. "Prohibicija odpravi revščino" pravijo suhi. Delavci, srečni časi se nam bližajo, pa naj zmaga eni ali drugi.

Kaj za to, ako je danes ita tisoč brezposelnih v vseh mestih države Ohio? Kaj za to, ako v premogarskih okrajih države Ohio strada danes 40,000 mož, žen in otrok? Kaj za to, ako neče demokratska vlada prisiliti lastnikov premogokopov, da se vklonijo zakonom in plačajo delavcem kakor postava določa? To so brezpomembna vprašanja! Delavce je treba znehati, da se bodo borili za naše koristi namesto za lastne! Od ene strani jih bomo mi mokri, od druge pa vi suhi.

Kaj pa vi pravite, delavci?
M. Petrovich.

Claridge, Pa., 10. oktobra.

Cenjeno uredništvo!
Prosimo vas, sodrug urednik, da mi odstopite malo prostora, da malo opišem tukajšnje razmere. Z delom se ne moremo hvaliti, kajti kompanijski managerji nam ne dajo več kakor tri dni na teden za posel, in še tiste dni, kadar nas puste v svoje zasrajene rove, nas je notri kakor čebel v panju; najrajši bi spravili po 10 mož v en prostor.

Kakor je, mislim, Slovencem po Westmoreland Co. in okolici. Že

znano, gradimo tukajšnji Slovenci S. N. dom, ki je sedaj že skoraj popolnoma dograjen in mislim, da bo ena najlepših stavb Slovencev v Westmoreland Co.

Na zborovanju dr. N. S. D. dne 3. oktobra se je sklenilo, da se vrši slavnost otvoritve Doma dne 17. oktobra in v imenu dobre stvari važno občinstvo iz bližnjih naselbin, da nas kar je mogoče v velikem številu omenjeni dan posejijo in pripomorejo do boljšega uspeha.

Vabimo posebno slovenska društva S. N. P. J., S. D. P. Z., J. S. K. J. in S. S. P. Z., oziroma članice omenjenih organizacij v bližnji okolici, ker se je ravno članstvo teh najbolj zavzelo za prekriznostno stvar, ki je sedaj dorasla do viška kljub nekaterim zajedajem.

Obenem priporočam tukajšnjim rojakom, da naj jim bo prvo delo v narodnem domu ustanovitve političnega kluba in priklopitev k jugoslovanski socialistični zvezi.

Tudi apeliram na Claričenje, da naj poravnajo zaostalo naročino za Proletarec. Ni treba izgovorov, da naj bi list večkrat izhajal. Tu vam je dober primer: Ako kompanija nima naročil, vas tudi ne pušči v majno kakor enkrat na teden; in ako list ne dobi podpore od svojih naročnikov, tudi ne more delovati. Zato naj podpirate najboljši delavski list, in ako nas bo enkrat dosti, bo tudi on gotovo dnevnik.

Cenjeni sodrug urednik, prosim vas, priobčite sledeče darovi, ki so jih darovala društva S. D. P. Z.:

- Dr. št. 3, Franklin, Pa., \$500
- Dr. št. 43, Portage, Pa., \$175
- Dr. št. 11, Donloe, Pa., \$235
- Dr. št. 6, Garret, Pa., \$200
- Dr. št. 13, Buggly, Pa., \$100

V imenu vseh Slovencev v Claridge se tem društvom lepo zahvaljujem. Ob enaki priliki smo vedno na pomoč.

Frank Zurman,
tajnik dr. Jedinost
in zastopnik Proletarec.

South Fork, Pa.

Cenjeni sodrug urednik!
Nekateri člani ne razumejo, ali pa nočejo razumeti, kaj pomeni F. C. lestvica; vedno se čujejo govornice, zakaj da je povišan assessment v bolniški sklad. Ravno pri našem društvu se dobe člani, ki ugovarjajo, zakaj da se je assessment povišal za 25c. Ako natančno pregledamo 4-mesečni račun S. D. P. Z., bomo takoj izprevideli, koliko smo vplačali in koliko smo podpore, oziroma smrtnine, sprejeli. Na primer: Naše društvo je vplačalo tekom 4 mesecev okoli \$321. Prejelo je pa \$66 bolniške podpore in \$500 smrtnine. Potem takem smo sprejeli \$245 več, kakor smo vplačali. Kje je iskati vzrok? Ali ne pri članih, ki se za vsako malenkostno bolezen javijo bolno? Slučajno pa da kateri članov dobi dolar manje podpore, kakor si je sam račun, je pa že celo društvo za nič, organizacija je tudi za nič in vse je za nič. Take in enake govornice se čujejo vedno, največ pa po lokalih. Slučajno da kateri član ne dobi podpore nekoliko dni po seji, se pa že sliši: "Kaj meni ne boste nič dali? Jaz še nisem dobil nič podpore; kaj je vzrok, da ne dobim? Zakaj pa v društvo plačujem?"

Ravno nasprotno je pa pri vplačevanju mesečnih prispevkov, pri pobiranju assessmentov. Pa že nekateri kriče, zakaj se je assessment povišal. Zakaj je pa Glavni odbor pisal, ko je sprejel F. C. lestvico, plačevanje po starosti, da bomo odslej vedno enako plačevali?

V odgovor vsem, ki si stvar napačno tolmačijo: Glavni odbor je bil prisiljen sprejeti F. C. lestvico, ali pa zapustiti organizacijo. To je za smrtninski sklad; za bolniški sklad je pa sam po svoji previdnosti vpeljal po 75c na člana I. in II. oddelka v nadi, da zadostuje; če je pa več stroškov kot dohodkov, se mora pa na vsak način assessment povišati, da se stroški pokrijejo. Rad priznam, da so slabe delavske razmere in pičel zaslužek; ali bratje in sestre, še nikdar nismo zaostali pri našem društvu z assessmentom in upam, da tudi sedaj ne bomo.

Delavske razmere so skrajno slabe. Večina rogov dela po 3 dni na teden; rovi so prenapolnjeni z delavci, tako da je zaslužek jako pičel, ker še takrat, ko se dela, primanjkuje vozov.

Pred kratkim smo ustanovili socialistični klub, ki šteje več raz-

ličnih narodnosti. Tajnik kluba je Slovenec sodrug Fr. Podboj. Kdor izmed rojakov je socialističnega mišljenja, naj pristopi. Mesečina 25c. Rojaki iz South Fork in St. Michael, Pa., na noge vsi za socialistično propagando! Seje kluba vsak prvi ponedeljek v mesecu ob 8. zvečer v pritličju Miners Hall.
Jacob Rupert.

ZADNJE VESTI Z BOJIŠČA.

Zavezniki v Ostendě.

London, 20.—Dopisnik "Morning Post" brzojavlja iz severne Francije svojemu listu, da so zavezniki Nemeem zopet vzeli Ostende. To je baje zvedel iz popolnoma zanesljivega vira. (Kljub temu je to le raci podobno).

Nemške vesti.

London, 20.—Berlinske uradne vesti javljajo, da je nemška vojska dospela do Dunkirka. V okolici Diximunda in Boulers so bili veliki boji. Prebivalstvo iz Dunkirka in Boulogne beži.

Francosko bojišče.

Berlin, 20.—Iz glavnega stana izhaja sledeča uradna vest: Vse napade zaveznikov zapadno in severozapadno od Lilla je naša vojska odbila in jim je prizadela velike izgube.

Nemška pojačenja.

London, 20.—Nemci bombardirajo mesto Lille od južne strani. Po vesteh "Daily Chronicle" vodijo iz Bruslja velika pojačenja na Francosko.

Moltke mrtev.

Pariz, 19.—"Matin" objavlja vest, da je general Helmuth von Moltke, šef nemškega generalnega štaba, umrl v bolnišnici v Tacampu, 27 mil severovzhodno od Havra.

Uspeh zaveznikov.

Pariz, 20.—Izdano je poročilo da so zavezniki zavzeli važno mesto in železno križišče Armentieres, sedem milj severozapadno od Lilla. S tem se zelo utrdi zavezniška bojna črta. Zapadno in severno od La Basse so zavzeli Givenchy in Lillers.

40,000 ruskih izgub.

London, 20.—Avstrijska vest trdi, da so Rusi okrog Przemysla izgubili 40,000 mrtvih in ranjenih. Na drugi strani se trdi, da so Rusi ustavili Avstrijce, ki so hoteli prekoračiti reko San.

Na Ruskem Poljskem.

London, 20.—"Times" poročajo iz Petrograda: Hud boj je divjal od nedelje zapadno od Varšave. Rusi so vrgli Nemce nazaj iz njihovih glavnih pozicij na črti Skierniewice, Kielec in Sandomir. Pri tem so vjeli mnogo Nemcev, zlasti Saksoncev.

Potopljene nemške ladje.

Berlin, 20.—Da ne bi prišli v roke Angležem, so poveljniki torpedovk št. 115, 117, 118 in 119 v soboto zapeljali proti obrežju Severnega morja, kjer so se razbili od skalah, ker jih je angleška križarka "Undaunted" tako pritiskala, da ni bilo mogoče uiti. Tako poroča nemška admiraliteta. Število moštva na teh ladjah je znašalo 224 mož, ki so menda vsi izgubljeni.

Pruski vojni prispevek.

London, 19.—Reuterjeva agencija javlja čez Amsterdam, da je pruskiemu deželnemu zboru po vesteh nemških časopisov predložena zahteva za 375 milijonov dolarjev za vojne svrhe.

Avstrijski podmorski čoln potopljen.

Cetinje, 19.—Neka francoska križarka je danes potopila na Jadranskem morju avstrijski podmorski čoln.

Japonska križarka potopljena.

Tokio, 19.—Uradno je naznanjeno, da je prišla japonska križarka Tokašihō v soboto po noči v zalivu Kjavčev na mino in se potopila. Devet mož z enim častnikom je rešenih. Križarka Tokašihō je bila zgrajena l. 1885, in predelana l. 1900. Imela je 3700 ton, dolga je bila 300 čevljev. Glavna baterija je imela osem žestevskih topov. Hitrost je znašala 18 vozlov na uro. Posadka je štela 357 mož.

Avstrijci v Carigradu.

London, 19.—"Exchange Telegraph Co." poroča iz Aten, da je prišlo v Carigrad 800 avstrijskih mornarjev in delavcev; da bodo služili na turških ladjah in v turških utrdbah po obrežju.

Podmorski čolni po železnici.

London, 20.—Tukaj se govori, da hočejo Nemei pripeljati podmorske čolne po železnici v Belgijo, da bi jih porabili v kanalu med Francijo in Anglijo.

Turčija.

Carigrad, 20.—Porta je odklonila angleško zahtevo, da naj odpusti nemške častnike in mornarje s svojih ladij.

Požar v Stabilimentec.

Poročajo, da je izbruhnil ogenj tudi v ladjedelnici v Tržiču (Monfalcone) in napravil tudi tam ogromno škodo.

KANDIDATURE V OHIO.

Socialistična stranka predlaga za volitve dne 3. novembra sledeče kandidate:

Za državo Ohio:

Gouverner: Scott Wilkins, prej social. mayor v St. Marys, O.
Vice-gouverner: M. J. Hynes iz Cincinnati, O.

Državni tajnik: Newton Wycoff, social. mayor v Martins Ferry, O.

Državni blagajničar: Siegfried Neubauer iz Clevelanda, O.

Državni pravdnik: Louis A. Katz, odvetnik v Clevelandu, O.

Predsednik višjega sodišča: John G. Madden v Continental, O.

Sodnika višjega sodišča: H. H. Smith in P. E. Riegl.

Sodnik prizivnega sodišča (osmi distrikt): Fred F. Trular.

Za kongres:

20. distrikt: C. E. Ruthenberg; 21. distrikt: Tom Clifford; 22. distrikt: Ebes F. Heston.

Za county:

Državni senatorji: M. H. Wolf, E. O. Wilcox, Carl Larson, John A. Fromholz, Walter Bronstrup.

Za državno legislaturo: Avgust Altenbernd, L. Cheney, Wm. L. Danley, Anthony Schraeder, Fr. K. Anmer, Wm. E. Birch, John Bookjans, P. F. Clir.

Serif: Reinhold Grimm.
Avditor: F. W. Frank.
Blagajnik: Frank J. Sholtes.
Zemljemerec: Benjamin Reisinger.

Drž. pravdnik: M. Welensky.
County-coroner: W. S. James.
County komisarji: W. M. Bonney, T. D. Findlayson in Jos. E. Robb.

Sodnik za mladinsko sodišče: J. E. Parker.
Sodniki za Commonpleas: H. B. Hoener, C. A. Miller in C. R. Stone.

VOJNE NEVARNOSTI NA FARMAH U WISCONSINU NI.

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkem več rojakov, ki se bodo prihodnje spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridelki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peska. Vsi predpogoj za uspešno sadjerejo in živinorejo. Cel okraj že gosto naseljen in na stotine akrov sčiščenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilici je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vsepovsod. Pet milj oddaljena železniška postaja mičnega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milj oddal pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno naj večjih mest severozapadnega Wisconsin, z bogato industrijo in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančen popis naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od \$16 —\$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,

198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis

Ameriški Družinski Koledar za leto 1915.

Sedaj v tisku. Izide prve dni novembra.

Opozarjamo sodruga in prijatelje na naš "Koledar", kateri bo posekal vse koledarje, kar jih je bilo izdanih v slovenskem jeziku v Ameriki.

Naš "Koledar" bo imel 192 strani, vezan v trde platnice in bo obsegal skrbno izbrano in zelo zanimivo vsebino: povesti, ertice, pesmi, poljudno-znanstvene razprave itd. Dalje bo obsegal okrog 50 slik.

Glede vsebine lahko omenimo stoletno pratiko, poštne informacije (cene paketne pošte, o poštni hranilnici itd.) obširni "Letni pregled", tolažak tujih besed in dolgo vrsto statističnih podatkov, ki so važni za delavce. Pripovedna vsebina je večidel izvorna, delo naših pisateljev. Veliko slik je iz coloradskega in michiganskega štrajka, evropske vojne itd.

Natančni opis vsebine in slik prinesemo v kratkem.

"Ameriški družinski koledar" bo sploh prava zakladnica lepega, poučnega in informativnega berila, katerega bi ne smel pogrešati noben slovenski delavec v Ameriki.

Cena 35 centov s poštnino vred.

Naročite takoj in čim izide, pošljemo brez zamude:

"PROLETAREC" 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

SEVERA'S Gothard Oil.

(Severovo Gothardsko Olje).

Severovo Gothardsko Olje se visoko priporoča kot zelo uspešno mazilo za zdravljenje revmatizma, obistne boli, bolečin v bokih, nevralgije, krčev, oteklin, okorelosti v vratu, sklepah in mišicah in enakih neprilik, zoper katere se priporoča mazilo.

Cena 25 in 50 centov. V vseh lekarnah.

SEVERA'S TAB-LAX.
Sladkorno odvajalo.
Za otrok in odrasle.
Cena 10 in 25 centov.

Severa's MEDICATED SKIN SCAP
(Severovo Zdravilno Mlilo).
Za otroke in odrasle.
Cena 25 centov.

Naprodaj so v vseh lekarnah. Vedno zahtevajte Severovo Pripravko. Ako vas lekarnar ne more zaloziti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

30 DNI NA POSKUŠNJO

Podpišite na spodnji kupon Vaše ime in priimek in ga pošljite nam, nakar Vam bomo poslali

VICTOR ALI COLUMBIA PHONOGRAPH, kakor tudi 12 plošč s slovenskimi pesmimi prosto. — ZA 30 DNI NA POSKUŠNJO.

Po preteku 30 dni če Vam ugaja ga lahko obdržite in plačujete nanj po

\$2.00 NA MESEC

S strojem vred pošljem tudi pisano garancijo za 15 let.

Ta kupon je dober za vse kraje Zed. držav in Canade. Pošljite ga na naslov:

SAUL BIRNS, 117 Second Av., Dept. 139, New York

VICTOR.....COLUMBIA.....
IME.....
NASLOV.....

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR ROJAKI!

Ako ste kupec za zemljo ali farmo, ne ozirajte se na pretirane in vabljuje različnih zemljiških agentov, v katerih vam vsakovrstne stvari obljubujejo, kakor stalno delo, brezplačno stavljanje in čiščenje zemlje in druge vabljuje pretveze katerih sploh ne morejo in ne nameravajo spolniti. Veliko denarja in dragocenega časa si bodele pripravili ako pišete po natančen in resničen popis zemlje, kraja, kupnih pogojev, mapo izključno samo slovenske farmarske naselbine v Wausaukee, Wis., kjer ima že mnogo rojakov kupljeni svet in jih je že lepo število naseljenih. Tam je svet prav rodovit in rodi vsakovrstne poljske pridelke, ravno tako raznovrstno sadje in vinsko trto. Ta svet se nahaja tik prijaznega mesta, šol, mlekarne, banke, trgovin, žage, železniške postaje in mnogo drugih podjetij.

Priporočamo rojakom, kateri želi biti dobro in pošteno postrežen dobiti dober in rodoviten kos zemlje v zdravem in prijaznem kraju ter biti vsestransko zadovoljen, da pišete rojaku A. Mantel, L. Box 221 Wausaukee, Wis. po natančne informacije in mapo tamošnje slovenske farmarske naselbine, predno greste kam drugam svet gledati in po nepotrebnem čas in denar tratiiti.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penna.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Preddesnik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 911, West Newton, Pa. Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa. Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa. Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa. FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73. NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORAEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211. JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa. ALJOSIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VERHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spental Ivan, Conemaugh, Pa., box 273. Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa. Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa. Bevc Franc, R. F. D. 5, box 111, Conemaugh, Pa. Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa. Zoler Alojzij, box 614, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSkih PODPORNih NAPREDNIh ORGANIZACIJ.

Preddesnik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z. Zaverntnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J. Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z. Hrat Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J. Stefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare. Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago Ill., član S. D. P. & P. D. Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštah; Expressih; ali Bančnih denarnih sakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUŠTEV S. D. P. Z. ZA LETO 1914.

Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa. — Preddesnik: Martin Petrič; tajnik: Ivan Zgone, box 27 blagajnik John Brezovec, box 6; vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako nedeljo v mesecu v dvorani Sv. Alojzija. Pomožni, št. 2, Johnstown, Pa. Preddesnik: Mihael Cenc, 353 Ohio St.; tajnik: Jos. Budna, box 57; blagajnik: Josip Rogelj, box 152; vsi R. F. D. 3, Johnstown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani društva Triglav. "Zaveznik", št. 3, Franklin-Conemaugh, Pa. Preddesnik: Frank Pristave, b. (7); tajnik: Louis Krašna, b. 626; blagajnik: Jurij Osaben, b. 788; vsi Conemaugh, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu. "Zavedni Slovence", št. 4, Lloydell, Pa. — Preddesnik: Andrej Drobni, b. 176, Beaverdale, Pa.; tajnik: Ant. Gerbec, b. 35, Lloydell, Pa.; blagajnik: Matija Hrihar, b. 3, Lloydell, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo. "Avstrija", št. 5, Ralpton, Pa. Preddesnik Ant. Omerzu, b. 168; tajnik Josip Setinec, box 124; blagajnik: Martin Abram, box 2, vsi v Ralpton, Pa. "Zvesti Bratje", št. 6, Garrett, Pa. — Preddesnik: Ivan Kral, box 227; tajnik: Avgust Orel, box 48; blagajnik: Josip Ostenič, box 197, vsi v Garrett, Pa. Seja vsako prvo nedeljo. "Jednost", št. 7, Claridge, Pa. Preddesnik: Jos. Jaklič, b. 281; tajnik: Franc Žurman, b. 255; blagajnik: Josip Pine, box 28; vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Edinost", št. 8, Dunio, Pa. Preddesnik: Fran Naglič, box 228; tajnik: Andrej Obrežar, box 155; blagajnik: John Dolez, box 161, Dunio, Pa.; vsi v Dunio, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Danica", št. 9, Heilwood, Pa. Preddesnik: Milivoj Koruzovič, b. 105; tajnik: Lorenc Sajn, b. 105; blagajnik: Martin Sinkovic, b. 114, Heilwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Večernica", št. 10, Brownfield, Pa. — Preddesnik: Edvard Zlazar, Lemond Furnace, Pa.; tajnik: Iv. Blažine, box 123, Fairbank, Pa.; blagajnik: Josip Markovič, box 62, Lemond Furnace, Pa. Seja vsako prvo nedeljo. "Zarja Svobode", št. 11, Dunio, Pa. — Preddesnik: Fran Naglič, box 228; tajnik: Andrej Obrežar, box 155; blagajnik: John Dolez, box 161, Dunio, Pa.; vsi v Dunio, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Danica", št. 12, Heilwood, Pa. Preddesnik: Milivoj Koruzovič, b. 105; tajnik: Lorenc Sajn, b. 105; blagajnik: Martin Sinkovic, b. 114, Heilwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Večernica", št. 13, Baggaley, Pa. — Preddesnik: John Arh, box 162, Withney, Pa.; tajnik: Anton Planinšek, box 14; blagajnik: Anton Rak, box 63, oba v Hostetter, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo. "Moj Dom", št. 14, Orient, Pa. Preddesnik: Anton Zorič, Edenborn, Pa.; tajnik: Frank Grame, box 206, Republic, Pa.; blagajnik: Anton Črnogor, b. 102, Republic, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v Carnedale, Pa. "Slovian", št. 15, Sopris, Colo. — Preddesnik: Leo Marala, b. 21; tajnik in blagajnik: Silvester Berentini, box 192; vsi v Sopris, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Konejlija, v Piedmont, Colo.

"Sloga", št. 31, Delagua, Colo. — Preddesnik: Frank Urbančič, b. 7; tajnik: Alojzij Ludvik, box 33; blagajnik Josip Zele, b. 126; vsi v Delagua, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo. "Zeleni Vrt", št. 32, Palisades, Colo. — Preddesnik: Ivan Zupančič, b. 766; tajnik: Jakob Trojar, b. 744; blagajnik: John Vozel, box (1), vsi v Palisades, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Ark. — Preddesnik: Alojzij Grile, box 86; tajnik: Frank Grile, box 37; blagajnik: Albin Bobnič, box (1). — vsi v Jenny Lind, Ark. — Seja vsako prvo nedeljo ob 2 popoldne. "Edinost", št. 34, Yukon, Pa. — Preddesnik: Martin Tomazič; tajnik: Anton Golobič, box 92; blagajnik: Ivan Vidmar, box 40; vsi v Yukon, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Yukon dvorani. "Planinski Raj", št. 35, Lorain, Ohio. — Preddesnik: Jožef Jere, 1647 E. 31st Street; tajnik: Jakob Hleščar, 1649 E. 31. St.; blagajnik: Ivan Svet, 1685 E. 31. St.; vsi v Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih g. Viranta. "Zdrutitelj", št. 36, South Fork, Pa. — Preddesnik: John Suhadolnik; tajnik: Mihael Bojanič, b. 75; blagajnik: Mirko Grgorič, b. 495; vsi v South Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo. "Ljubljana", št. 37, Barberton, O. — Preddesnik: Frank Smuk 201 Grednor avle; tajnik: Frank Merzlikar, b. 121; blagajnik: Andrej Repar, 1109, 4th St.; vsi v Barberton, O. Seja vsako drugo nedeljo ob 9. uri dvopodne v 118 Boliver Road. "Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio. — Preddesnik: Martin Potnik, b. 134; tajnik: Frank Vočko, b. 462; blagajnik: Alojz Gorenc, b. 375; vsi v Bridgeport, O. — Seja vsako prvo nedeljo ob 8. dopoldne v dvorani društva sv. Barbare v Baydsville, Ohio. "Sokol", št. 39, Neffa, Ohio. — Preddesnik: Franc Rozman; tajnik: Karol Dernač, b. 26; blagajnik: Leo Plahuta, b. 26; vsi v Neffa, O. — Seja vsako tretjo nedeljo v prostorih sobrata Karol Dernača. "Orel", št. 40, West Newton, Pa. Preddesnik: Josip Ogrin, b. 95-a; tajnik: Mihael Jannik, R. F. D. 3, b. 15-c; blagajnik: Josip Zorko, R. F. D. 3, b. 91-a; vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec. "Jutrzanja Zvezda", št. 41, Cleveland, Ohio. — Preddesnik: Avgust Strajner, 3555 E. 82nd St.; tajnik: Fran Kokotec, 8103 Marble avenue; blagajnik: Anton Ulepič, 8102 Marble ave. S. E.; vsi v Cleveland, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomazina. "Mladi Slovence", št. 42, Oglesby, Ill. — Preddesnik: John Malin, b. 67; tajnik: Josip Stok, b. 19; blagajnik: Franc Meglič, b. 478; vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo. "Sava", št. 43, Portage, Pa. — Preddesnik: Martin Razpotnik; tajnik: Jurij Rospotnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Mihael Bažič; vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, box 5. — Seja vsako drugo nedeljo. "Triglav", št. 44, Tercio, Colo. — Preddesnik: Frank Rebol, ml.; tajnik: Frank Rebol, st.; blagajnik: Frank Rebol, st.; vsi v Weston, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo. "Mirni Dom", št. 45, Johnstown Pa. — Preddesnik: Mat. Pečjak, 287 Coopersdale Ave.; tajnik: Gregor Hreščak, 407 Eighth Ave. oba v Johnstown, Pa.; blagajnik: Ignac Pečjak, 524 Broad St., Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda. "Južni Premogari", št. 46, Altx, Ark. Preddesnik: Math. Kokalj, Altus, Ark.; tajnik: Math. Starman, box 127, Altx, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, box 77, R. F. D., Altus, Ark. — Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa. Preddesnik: Martin Obed, box 167; tajnik: Jurij Vidmar, box 167; blagajnik: Ivan Dolinar, b. 72; vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill. — Preddesnik: Frank Praprotnik, 21 Forest av.; tajnik: Iv. K. Marsich, R. 5, b. 112; blagajnik: Gasper Ahačič, R. 5, b. 112; vsi v Aurora, Ill. — Seja vsakega 10tega v mesecu. "Clevelandsko Slovence", št. 49, Cleveland, Ohio. — Preddesnica: Ana Košak, 3559 E. 81 St., S. E.; tajnica: Antonija Vitigoj, 3619 E. 81 St., S. E.; blagajnica: Ivana Smrdel, 3552 E. 82 St., S. E.; vse v Cleveland, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo. "Proletarec", št. 50, Franklin, Kans. — Preddesnik: Alojzij Korosec, b. 90; tajnik: Fran Vegel, b. 38; blagajnik: Alojzij Oblak, b. 90; vsi v Franklin, Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo. "Delavec", št. 51, Cleveland, O. — Preddesnik: Fran Mikše, 1423 E. 21. St.; tajnik: Edvard Brunisel, 5809 Prosser ave.; blagajnik: Zalelet Ivan, 1110 E. 64 St., N. E.; vsi v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi četrtek v mesecu ob 6. uri popoldne na 6006 St. Clair Ave. "Ljubljanski Grad", št. 52, De Kalb, Ill. — Preddesnik: Frank Keržič, 1317 Market St.; tajnik: Anton Osredkar, 1403 State St.; blagajnik: Frank Zvoček, 1403 State St.; vsi v De Kalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo. "Planinska Vojilca", št. 53, Pickens, W. Va. Preddesnik: Andrej Frančič, box 46, Czar, W. Va.; tajnik: Frank Cepirilo, b. 46; blagajnik: Jožef Molan, box 26; vsi v Pickens, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 3 uri popoldne v prostorih sobrata Iv. Cepirilo. "Karol Učekar", št. 54, Rockwood, Pa. — Preddesnik: Jožef Hočevar, b. 155; tajnik: Anton Hočevar, b. 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 255; vsi v Rockwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar. "Vrh Planin", št. 55, Crab Tree, Pa. — Preddesnik in tajnik: Ivan Tome, b. 94; blagajnik: Andrej Jereb, b. 92; vsi v Crab Tree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani sobrata Ivan Tome. "Skala", št. 56, Allegheny, Pa. — Preddesnik: John Simonič, Fabijosa Street; tajnik: Frank Budič, 833 Pike St.; oba v N. S. Pittsburg, Pa.; blagajnik: Martin Kralj, 13 Ganstar St., Etna, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v K. S. D. v Pittsburg, Pa. "Caven", št. 57, Carrollton, O. — Preddesnik: Martin Cermel; tajnik: Ciril Stibil, box 404; blag.: Ernest Slogar,

box 161; vsi box 404, v Carrollton, O. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelja. "Rudar", št. 58, Canmore, Alta, Canad. — Preddesnik: Ivan Traven, b. 154; tajnik: Josip Stribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vsi v Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne. "Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio. — Preddesnik: Jožef Smodič, box 55; tajnik: Leopold Bregar, b. 46; blagajnik: Matija Bregar, b. 46; vsi v Maynard, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a. "Moonrunski Trpin", št. 60, Moon Run, Pa. — Preddesnik: Jurij Pivk, b. 15; tajnik: Fran Močnik, b. 133, oba v Moon Run, Pa.; blagajnik: Anton Pintar, box 204, Moon Run, Pa. — Seja vsako zadnje nedeljo v mesecu ob 1. uri popoldan v dvorani sv. Barbare. "Napredni Slovence", št. 61, Gary, Ind. — Preddesnik: Martin Skola, 925 Madison St.; tajnik: Fran Tomazič, b. 73; Tolleston St.; blagajnik: Louis Shmit, 1308 Broadway; vsi v Gary, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivančič. "Zensko društvo 'Sokol'", št. 62, Cleveland, Ohio. — Preddesnica: Zofka Birk, 6029 Gless Ave.; tajnica: Frančiška Trbežnik, 1177 Norwood Rd.; blagajnica: Frančiška Lauše, 6121 St. Clair ave.; vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi torek v mesecu. "Adamič in Lunder", št. 63, Robbins, Pa. — Preddesnik: Viktor Jerstič, Johangheny, Pa.; tajnik: Jernej Ruppik, b. 15, Coulters, Pa.; blagajnik: Louis Grum, box 25, Robbins Station, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo. "Erastolub", št. 64, Milwaukee, Wis. — Preddesnik: Math. Sagadin, Brunks Lane No. 2, Milwaukee, Wis.; tajnik: Joe Kokovnik, 358 Florida St.; blagajnik: Frank Florjandič, 2633 Bismark St.; vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu. "Bratje trdno stojmo", št. 65, New Alexandria, Pa. — Preddesnik: Jožef Ribič; tajnik: Franc Pernisek, b. x 137; blagajnik: Fran Resnik, b. (7), vsi v New Alexandria, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo. "Vsi Slovani", št. 66, Wason, Ill. — Preddesnik: Frank Sejerice, b. 541; tajnik: Alojzij Grebenjak, b. (7); blagajnik: Avgust Sturm, b. 427; vsi v Wason, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo ob 1. uri popl. v prostoru Louis Grebenjaka. "Narodna Sloga", št. 67, Seminole, Pa. — Preddesnik: Nikolaj Zvonarič; tajnik: Mike Buretič, Seminole, Pa.; blagajnik: Nikolaj Zvonarič; vsi v New Bethlehem, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Čampe. "Zdrutejni Balkan", št. 68, Clinton, Ind. — Preddesnik: Martin Rrualak; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 5; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vsi v Clinton, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldne v dvorani Santa Forte. "Balkan", št. 69, Pittsburgh, Pa. — Preddesnik: Frank Gerlovič; tajnik: Frank Kopar, 5631 Carnegie St.; blag.: Alojzij Hlad, 5624 Dresden Alley; vsi v Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v K. S. D. "Zvesti Bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania. — Preddesnik: Ant. Cusigh, b. 175; tajnik: Jakob Pinoza, b. 75; blagajnik: Ivan Prah, b. 41; vsi v New Derry, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Grah, ob 9 uri dopoldne. "Delavec naprej", št. 71, Bessemer Pa. — Preddesnik: Ivan Popetnik, b. 159; tajnik: Josip Jereb, b. 9; blagajnik: Martin Mazi, b. 171; vsi v Bessemer, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Anton Klinčeka. "Kosciusko", št. 72, Bankhead, Alta, Canada. — Preddesnik: Pjav Spie-wak, box 591; tajnik: Anton Plonka, b. 18; blagajnik: Peter Kubany, box 40; vsi v Bankhead, Alta, Canada. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu. "Pod Triglavom", št. 73, Smithfield, Pa. — Preddesnik: Josip Strle, b. 63, R. F. D. 7; tajnik: Ivan Eržen, R. F. D. 7, b. 149; blagajnik: Frank Klemenc, R. F. D. 7, b. 149; vsi v Smithfield, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo. "Kranjski prijatelj", št. 74, Falls Creek, Pa. — Preddesnik: Alojzij Slak, box 91; tajnik: Jernej Gril, box 66; blagajnik: Josip Uršič, b. 261; vsi v Falls Creek, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Josip Uršiča. "Naprej do Zmaga", št. 75, Fitz Henry, Pa. — Preddesnik: Anton Boltič; tajnik: Frank Infod, b. 113; blagajnik: Matevž Podbešek, box 2; vsi v Fitz Henry, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v Italijanski dvorani sv. Barbare. "Slovenska Cvetličica", št. 76, Adamsburg, Pa. — Preddesnik: Josip Jereb, box 153; tajnik: Martin Marinčič, b. 98; blagajnik: Ignac Golobič, b. 60, Vsi v Adamsburg, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu. "Severni Premogari", št. 77, Superior, Wyo. — Preddesnik: Ivan Spas, box 209; tajnik: Jakob Mišek, b. 63; blagajnik: Andrej Kokal, b. 452; vsi v Superior, Wyo. Seja vsako drugo nedeljo ob deset uri dopoldne. OPOMBA: Tajnike istih društev, kateri zapazuje kako pomoto istotako tudi katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma poročajo, da se nedostatki v imeniku, kateri izide drugič, popravijo. S sobratskim pozdravom LOUIS BAVDEK, gl. tajnik S. D. P. Z.

NAZNANILO. Prejel sem poročilo dne 16. oktobra 1914. od gl. blagajnika, Josipa Zele, da je bil bolan, ter je ležal v postelji od dne 3. do 12. oktobra. Ker je zaradi tega nekoliko dela v uradu gl. blagajnika zastalo, naj člani blagovole oporosti, ker naravi se ne more nikdo upirati. Alojz Bavdek, gl. taj., S.D.P.Z. Radley, Kans, 17. oktobra. Sporocam vsem društvom oziroma članom in članicam, spadajočim k Slovenski Delavski Podporni Zvezi, naj pošiljajo vse listnine oziroma pisma, ki spadajo v delokrog glavnega porotnega odbora S. D. P. Z., zanaprej na sledeči naslov: John Goršek, I. porotnik S. D. P. Z. P. O., Radley, Kans. Anton Čehov: GRIŠA. Griša, majhen, okrogločlen deček dveh let in osmih mesecev se spreha v pestunjo po bulvarju. V dolgem, z vato podložnem plašču, s prevezo, z veliko čepico na vzol in v toplih galošah. Ves razgret je in zasopljen, pa mu jarko aprilsko solnce sije naravnost v oči, da ga peko trepalnice. Vsa njegova neokretna, plaho in negotovo stopajoča postava izraza skrajno začudenje. Doslej je Griša poznal le štirio-glat svet: v enem vogalu stoji njegova postelj, v drugem omara pestunje, v tretjem stol, a v četrtem brli večna luč. Če pogledaš pod postelj, opaziš punco z odlomljeno roko in boben, a za omaro pestunje mnogo najrazličnejših reči: kolesca od sukanca, papir, škatljo brez pokrova in polomljenega pajaca. V tem svetu sta poleg pestunje in Griše pogosto še mama in mačka. Mama je punci podobna, a mačka papanovemu kožuhu, le da na kožuhu ni oči in ne repa. Iz tega sveta, ki se imenuje otroška izba, vodijo duri v prostor, kjer obedujejo in pije čaj. Tu stoji Grišin stol na visokih nogah, in ura visi, ki je le za to, da maha z nihalom in da zvonci. Iz obednice prideš v izbo, kjer stoji rdeči naslanjač. Tam se na preprogi nahaja temna pega, zaradi katere še sedaj greže Griši s prstom. Za to sobo je še druga, kamor ga pa ne puste in v kateri se pokaže časih papa — čudna zagonetna oseba! Pestunja in mama sta razumljivi: Grišo oblačita, pitata in ga spravljata spat, a zakaj je papa na svetu, ni znano. In še druga zagonetna oseba je — teta, ki je pogarila Grišu boben. Pride, pa izgine. Kam izgine? Griša je nenkrat pogledal pod posteljo, za omaro in pod divan, a tam je ni bilo... V tem novem svetu, kjer solnce reže v oči, toliko papanov, mam in tetk, da ne veš, h komu bi hitel. Ampak najbolj čudna in neumna stvar so — konji. Griša opazuje gibanje njih nog, pa ne razume ničesar. Ozira se na pestunjo, da bi mu razložila, a ona molči. Nackrat zasliši strašen topot... Po bulvarju se v enakomernem koraku polnika naravnost proti njemu četa vojakov. Mraz spreletuje od strahu in vprašujoče pogleduje pestunjo, če ni nevarno. Pestunja ne beži in ne joče, kar je dokaz, da ni nič nevarnega. Griša spremlja z očmi vojake in začne sam stopati v taktu. Čez bulvar pritečeta dve veliki mački z dolgim gobcem, molečim jezikom in kvišku zavihanim repom. Griša misli, da mora tudi teči, pa steče za njima. —Stoj! — zakliče pestunja in ga prime za pleči. — Kam pa? Le ne bodi razposajen! Glej, tam sedi neka pestunja in drži košarico pomaranč. Griša gre mimo nje in molče vzame pomarančo. — Kaj delaš? — zakliče sprem-ljevalka, ga udari po roki in mu iztrga pomarančo. — Bedak! Zda bi Griša rad pobral čepico, ki mu leži pred nogami in se blesti kakor večna luč doma, pa se boji, da dobi zopet po prstih. — Klanjam se! — zasliši Griša nacnkrat nad svojim ušesom močan in gost glas in ugleda visokega človeka s svetlimi gumbi. Na veliko veselje seže človek pestunji v roko, se ustavi in začne z njo razgovor. Blešk solnea, šum kočij, konj, svetli gumbi, vse to je bilo nekam čudno novo in nič strašno, da se je duša Griše napolnila z razkožjem in se je glasno zahohotal. — Pojdimo! Pojdimo! — zakliče človeku s svetlimi gumbi in ga pocuka za škrice. — Kam pa? — vpraša človek. — Pojdimo! — nadaljuje Griša vztrajno. Rad bi dejal, da ne bi bilo napačno vzeti papana, mamo in mačko seboj na sprehod, a jezik ne govori tega, kar bi rad. Čez kratek čas zavije pestunja z bulvara in pelje Grišo na veliko dvorišče, kjer še leži sneg. In tudi človek s svetlimi gumbi koraka za njima. Skrbno se ogibljuje snežnih kupov in luž in vstopijo po umazanih temnih stopnicah v izbo. Vse zakajeno je od dima, po pečeni diši; ženska stoji ob ognjišču in peče kotle. Kuharica in pestunja se poljubujeta, sedeta s človekom na klop in se tiho razgovarjata. Griši, zadelanemu v debelo oblačilo, postane neznošno vroče. "Kako neki to?" — si misli in se ozira naokoli. Teman strop ugleda, velike vilice, ognjišče, ki izgleda kakor veliko črno duplo... — Ma-a-ma! — zakriči. — No, no, no! — zakliče pestunja. — Le potpri! Kuharica postavi na mizo stolek, dva kozarca in pasteto. Obe ženski in človek s svetlimi gumbi trkajo in pije, in človek objema zdaj pestunjo, zdaj kuharico. In potem zapoje vsi trije po-tiho. Griša iztegne roko k pasteti, pa mu dade kopeček. Je in gleda, kako pije pestunja... Rad bi pil. — Daj! Daj! — zaprosi. Kuharica mu da požirek iz svojega kozarca. Debelo pogleda, namrši čelo, kašlja in maha dolgo z rokama, a kuharica ga gleda in se smeje. Vrnivši se domov pripoveduje Griša mami, stenam in postelji, kje je bil in kaj je videl. Govori ne toliko z jezikom, kot z obrazom in z rokama. Kaže, kako se blešči solnce, kako teko konji, kako izgleda strašna peš in kako pije kuharica... Zvečer ne more zaspati. Vojaki, velike mačke, konji, čepinje, košara s pomarančami, svetli gumbi, — vse to se mu je spletlo v klobko in davi njegove možgane. Premetava se z ene na drugo stran, govori in udari navsezadnje v jok, ker ne more strpeti razburjenja. — Kako ti je vroče! — govori mama in ga z dlanjjo poboža po čelu. — Od česa neki? — Peč! — plaka Griša. — Proč, peč! — Preveč je jedel... — misli mama. In Griša, ves poln vtiskov novega življenja, dobi od mame žličko ricina. Kje so slovenski ranjenci? Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je poročal župan dr. Tavčar: "Ker je veliko število ranjencev zadnjih transportov po narodnosti Madjarov, naprosil sem magistr v Budimpešti za pošiljanje ogrskih knjig in časnikov ter mi je župan peštanski sporočil, da je že odposlal brzovozno 2 zaboja knjig in časopisov. Podobno brzovozko prejel sem od županstva v Szolnok s prošnjo za slovenske časnike za ranjene Slovence v ondotnih bolnišnicah. Uredništvi obeh tukajšnjih dnevnikov, katerima sem to prošnjo sporočil, sta želji po možnosti ugodili." Iz tega je torej razvidno, da pošiljajo madjarske ranjence v Ljubljano, slovenske pa v Szolnok. Iz raznih izkazov bolnišnic pa vemo, da je vse polno ogrskih ranjencev v Pragi, na Dunaju, v Građu, v Trstu; vemo da so slovenski ranjenci v Zagrebu, v Varaždinu, v Brnu, v Otočju i. t. d. Raztreseni so po vseh koncih države, in tako je vsaka kontrola iz-gub posameznih polkov za javnost nemogoča. Ta sistem pa najbolj dokazuje, da je vse olepševanje avstrijske vojne uprave, kakor da je vojna za avstrijsko armado le nekakšen nevaren izprehod, osnovano na podli laži. Očitno je, da so izgube velikanske, in v taki vojni tudi ne more biti drugače. Ali patriotizem zahteva, da se vara ljudstvo. Podmorski čolni, šestnajsteolovi topovi in Zeppelin naznanjajo v Evropi slavo krščanstva.

RAČUN SLOV. UPRAVNEGA ODBORA

J. S. Z. od 19. avg. 1913 do 17. okt. 1914.

DOHODKI:

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes 'Ročna blagajna tajnika dne 19. avg.' and 'Proletarec odračunal za knjige'.

IZDATKI:

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes 'Vence in napis za Glumčev pogreb' and 'Kupljene delnice od sledečih:'.

IMETJE:

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes 'Gotovina dne 17. oktobra 1914.' and 'Podarjena delnica sodr. M. Tuska.'

Pregledovalci računov:

Nadzorni odbor: F. Godina, I. r.; Frank Hren, I. r.

SPRINGFIELD.

Članom in somišljenikom slov. pev. društ. "Naprej".

Ker smo zaradi bivših slabih delavskih razmer opustili vplačevanje mesečnega asesmenta, tem potom naznanjam, da bomo na prihodnji seji zopet pričeli z vplačevanjem mesečnih prispevkov.

Tem potom uljudno vabim vse člane in somišljenike našega delavskega pevskega zbora, da se v polnem številu seje udeležijo in s tem pokažejo, da so za naš "Naprej" in za kulturni napredek sloh.

Seja je vsako četrto nedeljo v mesecu, in sicer v društveni dvorani št. 1123 E. Washington St. Ob 2 popoldan je seja soc. kluba št. 67 in zatem se prične seja pevskega društva "Naprej".

Martin Jontes, predsednik.

Jugoslovanskim delavcem v Minnesoti.

Na zahtevo socialistične stranke v državi Minnesota je "Jugoslovanska Soc. Zveza" poslala tam sodruga Milana Polovino na agitacijsko potovanje.

Sodrugi v Minnesoti, kateri hočejo imeti govornika v hrvatskem oziroma v srbskem jeziku — naj se obrnejo na soc. tajnika države Minnesote: T. E. Latimer, 1317 Western Ave., Minneapolis, Minn.

Pittsburg, Pa.

Volileci socialistične stranke 29 in 31. kongresnega distrikta in simpatizante, posebno pa sodruga soc. kl. št. 131, so vabljeni na običajen predvolitveni pohod socialistične stranke, kateri se vrši v soboto dne 24. oktobra zvečer v Pittsburg, Pa. 29. cong. district se zbere na Federal in Hobo St. "North Side" točno ob 7. zvečer.

31. cong. district se zbere na Center in Robert St. točno ob 7 uri zvečer. Slov. soc. klub št. 131, se zbere na Liberty Ave. in 11. cesti pred Union Station točno ob 7 1/2 uri zvečer.

Sodrugi, volileci in simpatizante, udeležite se tega pohoda (parade), vsi, da pokažejo našo nezadovoljstvo napram obstoječemu protidelavskemu kongresu. Rojaki, na dan z našimi zahtevami, na delo za vladni preobrat!

Organizator.

NAZNANILO.

Cleveland, O.

Članom kluba šte. 27 in vsem prijateljem socializma naznanjamo, da bo prihodnja redna seja v četrtek, 22. t. m. v navadnih prostorih.

V nedeljo, dne 25. t. m. ob 2 po poldne bo pa predavanje v klubovih prostorih, in sicer o delavskem gibanju v Ameriki. Razvoj tega gibanja je izredno zanimiv, in zato je pričakovati, da bo predavanje zadovoljilo vse poslušalce.

Vsi sodrugi in prijatelji so vabljeni na obilen poset.

Tajnik.

Sodruga Frank Stuchal je kandidat socialistične stranke v 19. senatorialnem okraju v Chicagi. Rojen je bil na Češkem l. 1876, v Ameriko je prišel l. 1887. Po dovršeni ljudski šoli se je izučil tiskarstva. Član je tiskarske unije št. 16 in oskrbnik češkega socialističnega dnevnika "Spravedlnost". Član socialistične stranke je nad 15 let in je bil ves čas aktiven v strankinem gibanju. Pred dvema leti je bil kandidat za isto mesto in je dobil nad 15 tisoč glasov, a je bil po političnih graftarjih starih strank pri štetju glasov ogoljufan.

Vsak socialist in zaveden delavec v tem okraju odda 3. novembra svoj glas za sodr. Stuchala!

TISKOVNI FOND.

Table with 2 columns: Description and Amount. Includes 'Izkaz dne 30. septembra \$350.88' and 'Jugoslov. socialistični klub št. 32'.

Skupaj do 20. oktobra: \$357.38

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS. Fort Smith—Jenny Lind: Frank Gorene F. F. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182.

COLORADO. Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St. in Jos. Hočevar.

INDIANA. Clinton: Viktor Zupančič, 858 N. 9. St. Indianapolis: J. Bruder, 701 Holmes st.

KANSAS. Corona: Blaž Mežari, box 162. Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.

Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8.

MICHIGAN.

Copper Country: Anton Mura, 511 — 5th St., Calumet, Mich. Detroit: F. C. Oglar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Aurora: John Oražen, box 344. Biwabik: Frank Mahnič, box 123. Chisholm: Math. Richter, box 308. Ely: John Teran, box 432.

MISSOURI.

St. Louis: N. Cankar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O. Klein: M. Meznarich, box 127. East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200. Red Lodge: John Gerkman, box 44.

NEW YORK.

New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrdikar, box 121. Bridgeport: John Zabkar, box 375.

Cleveland: Anton Pozareli, 5810 Prossa Ave., Math Petrovčič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St.

Collinwood: Dominik Blümmel, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 — 158 St. in Joe Kunič, 439 E. 156 St.

East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St. Girard: Frank Ban, box 365. Glencoe: Nace Zlemberger, L. Lox 1. Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.

Piney Fork: Louis Glaser, box 112.

OREGON.

Oregon City: Frank Svojovic, 131—18th St.

PENNSYLVANIA.

Bessemer: Jak. Popetnik, box 159. Broughon: Jacob Dolenc, box 181. Meadow Lands—Canonsburg: Jos. Bizjak, box 253.

Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zurnan, box 255. Conemaugh: Andrej Vidrih in Frank Pavlovič, box 523.

Dunlo: Frank Kanič, box 72. Export in cela Pa.: John Prestor, box 120. Fitz Henry: Frank Indof, box 113.

Forest City in Vandling: Frank Ratsin, box 685 in Anton Drasler, box 9. Garret: Stephen in Mrs. Zabrje, R. F. D. box 53.

Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel. W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.

Wickhaven: Luka Kralj, box 68. Willock: Jak. Miklaučič, L. Box 3. Yukon: Anton Lavrič, box 8.

Hermine: Jos. Brie, box 156. Imperial: Ig. Murshetz, box 328. Irwin: Louis Brie, R. F. D. 3, box 106. Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kocjan, 274 Lunen St.

Lloydell: Anton Stražisar, box 51. Manor: Fr. Demšar, box 253. Marianna: Louis Mihevc, box 25. Morgan: J. Kvartič, box 453.

Pittsburgh: Blaž. Novak, 6568 Rowan Ave. in Anton Zidanšek, 4034 Willow Street. Reading: John Pezdire, 343 River St. Sharon: Jos. Paulenich, R. F. D. 57, box 44.

Smithton: Joseph Radisek, Central Hotel. Westmoreland Co.: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 238, So. Fork.

UTAH.

Scofield: John Brezovar, box 27. Winterquarters: Vinc. Raunkar, box 72. Murray: Vinc. Branisli, box 1.

Davis in okolica: John Križmančič, box 283. Thomas: Frank Kocjan, box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: John Zobeč, box 19 in Geo. Jangšek, box 188. Black Diamond: Math. Petsnik, box 4.

WISCONSIN.

West Allis: Frank Bender, 471—53 av. Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave.

Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st ave. in John Kraine, 371 National Ave.

WYOMING.

Frontier: John Widitz, box 79. Sublet: Louis Benčina, box 126. Superior: Luens Groszer, box 341.

Susie: John Peterel, box 51. Sweetwater: Pavel Hribar, P. O. Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96. Rock Springs: Math. Batič, box 427 in F. S. Tavečer, 674 Ahsay Ave.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68. Chicago: Frank Aleš in Frank Zajc, 4008 W. 31 St.

De Pue: John Koman, box 66. Johnston City: John Slivnik, box 599. Joliet: Jos. Ivanetič, 205 Moran St. La Salle: Vencel Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St.

Livingston: Frank Krek, P. O. Nokomis: John Mekinda, box 607. Panama: Jos. Ferjančič, box 10. Springfield: Frank Bregar e. v. E. Kramzar R. R. 8. Staunton: Anton Ausec, box 158 in Joe Mostar, box 351. Waukegan—North Chicago: John Zakovšek, 759 1/2 Marion St., in John Mahnič, 425 Belwedere St.

BELEŽKE.

Ženske v avstrijskih šolah. Na vseh avstrijskih gimnazijah je bilo začetkoma letošnjega leta 101861 dijakov, med temi 5871 dijakinj. Dekliške liceje je obiskovalo na Niževavstrijskem 2878, na Kranjskem 342, na Egornjevavstrijskem 405, na Solnograškem 107, na Štajerskem 211, na Koroskem 145, na Primorskem 1233, na Tirolskem in Predarlškem 311, na Češkem, z nemškim učnim jezikom 840, z češkim učnim jezikom 1409, na Moravskem, z nemškim učnim jezikom 658, s češkim učnim jezikom 301, v Šleziji 219, v Galiciji 939 in v Bukovini 1416 dijakinj. Vseh dijakinj na dekliških licejih je bilo 11.414.

Družine vpoklicancev iz ljubljanske okolice prihajajo po majne podpore na ljubljanski magistrat. Deželni glavar je pozval župane, naj ustanove pomožne akcije, nabirajo denar in takoj podpirajo žene in otroke vpoklicanih. To se doslej niti v bližji sosesčini Ljubljane še ni zgodilo. Magistrat ima jedva za mestne družine nekaj sredstev, zato okoličanov ne podpira... In male zunanje občine seveda tudi nimajo denarja. Ukaz, da naj ga naberejo, je lampetovska oslarija. Vlada, ki je po zakonu dolžna podpirati družine, obljubljuje, da povrne, kar se ho izdalo, sama pa nič ne da. Zima je na pragu. Na boljše padajo občute, doma naj pa družine od lakote in mraza ginejo. Pravična država! Dobra država!

Za delavca je tako potrebno, da čita delavski list, kakor da se umiva, kopa, da ima oprano perilo in osnažena stanovanje.

Živ bi bil človek tudi brez mila in krtače; ampak podoben bi bil vendar bolj svinji kakor človeku.

Brez svojega lista delavec ne umre; ali neveden ostane ravno o onih zadevah, o katerih bi moral biti najbolje poučen.

Delavec, ki ne čita svojega glasila, je nepopoln delavec. On je hlapec svojega gospodarja, nikdar pa in v nobenem oziru ne sam svoj gospod.

Slovenski delavec, ki hoče biti duševno tak, kakršen je telesno, kadar se je okopal, mora čitati "Proletarca". In kakor se je treba redno kopati, je treba tudi redno čitati.

Veliko je slovenskih delavcev, ki od srca žele, da bi "Proletarec" postal dnevnik. Če bi vsi tudi agitirali, da bi se nam pomnožilo število naročnikov, kakor bi se lahko, pa bi se jim izpolnila želja.

VAŽNO ZA PREGOVARJE V DRŽAVI ILLINOIS.

Sodruga Adolf Germer, član eksekutivne skupne socialistične stranke in podpredsednik premogarske unije, je kandidat za predsedniško mesto U. M. W. A. v državi Illinois. Volitve bodo kolikor nam je znano začetkom novembra t. l.

Profikandidat za to mesto je neki Frank Farrington, zagrižen antisocialist in človek starih—preživelih nazorov, katere ljubijo posedujoči sloji. Vseh zavednih premogarjev in socialistov dolžnost je, da delajo za izvolitev sodruga Germerja za predsednika premogarske unije v državi Illinois.

Kdor pozna Germerja kot organizatorja in agitatorja med premogarji za unijo, kakor tudi za socialistično gibanje, ki je desna roka gospodarskih organizacij delavstva na vseh poljih industrije, ta ve ceniti njegovo sposobnost. Če bo izvoljen Germer, bosta pridobila na tem premogarska unija in socialistična stranka, ki sta obe potrebni za končno zmago proletarijata nad kapitalizmom.

GI. odbor J. S. Z.

Proti delavcem ravna evropski kronani tolovaji po načelu: "Na vojni ste junaki! V miru ste psi!"

Nikdar nezadovoljna. Vsaka mati ve kolike vrednosti je zdravilo, kateremu sme zaupati v vsakem slučaju nezadovoljnosti. Gos. J. Gerloch pravi takole:

"Dolgo časa sem rabil Trinerjevo ameriško grenko vino, vedno kadar je bilo treba. In reči smem, da me ni nikdar nezadovoljilo. — Ako bi vsak rabil to zdravilo, kadar občuti notranje bolečine in ravno tako, ko izgubi slast do jedi, bi se hitro počutil zdravjšim in delal bi z veseljem. J. Gerloch, Box 405, Westland, Pa." Tudi mi verujemo, da Trinerjevo ameriško grenko vino vas ne bude nikdar nezadovoljilo, in da bi vsaka mati morala rabiti to zdravilo v vsakem slučaju nezadovoljnosti. Ravno tako je to zdravilo priporočljivo za bolečine v želodcu, jeter in črevesja in v boleznih, ki nastanejo vsled zaprtice. V lekarnah. Jos. Triner, izdelovalec, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Ako občutite bolečine v kateremkoli delu telesa, tedaj se nadržite s Trinerjevim Linimentom in ta vam olajša bolečine. Cena Trinerjevemu Linimentu je 50c., poslan po pošti 60c.

(Advertisement).

LASTUJTE FARMO IN BODITE NEODVISNI.

V Evropi rojeni ljudje so že pokazali svojo zmoglost pri obdelovanju farm v Arkansasu in Louisijani. Prišli so z obdelovanjem 10 do 20 akrov zemlje s svojo družino, vsi napredujejo in nekateri so celo postali bogati. Ravno tako prilika, čaka vas danes. Zemlja je po ceni in na lahke obroke za izplačati. Pišite, ali se pa osebno oglasite za pojasnila pri L. M. Allen, P. T. M., Rock Island, Room 718 La Salle Station, Chicago, Ill. Naši nasveti so koristni vsem agrikulturnim naseljenecem.

(Advertisement).

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.

"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.

"Zadnji štrajh" s hrvatskim napisom.

"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00. Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.

Poštino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO. 1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

ANTON MLADIČ moderna gostilna.

Toči pilsensko pivo in vina. Kegljišče. Tel. Canal 4134. 2348 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobiti često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co. 74-80 Washington St. NEW YORK, N. Y.

BELL PHONE 1318 J. FISK

MATIJA SKENDER SLOVENSKI JAVNI NOTAR ZA AMERIKO IN STARI KRAJ 5227 Butler St. Pittsburg, Pa.

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač. 1337 So. Fisk St. Tel. Canal 1406

Cenjeni rojaki!

Kot stara tvrdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se Vam pri-

poročam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najboljša.

ANTON MERVAR, ml. 1162 E. 61. St., Cleveland, Ohio.

CARL STROVER Attorney at Law

Zastopa za vseh sodiščih. Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah. St. sobe 1009

133 W. WASHINGTON STREET CHICAGO, ILL. Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno—pišati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popold., od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago: živeči bolniki naj pišejo slovensko.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON

s modernim kegljiščen Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe tedno prenočišče za nizko ceno.—Postrežba točna in izborna.—Vsem Slovincem in drugim Slovanem se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR 1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL moderno urejen salun NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199

JOS. A. FISHER Buffet

Ima na raspolago vsakovrstno pivo, vino, smodke, i. t. d. Izvrstni prostor za okrepčilo. 3700 W. 25th St., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 1761

"Ako si nameravate naročiti grafon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, veržice, prstane in sploh vsakovrstne zlatino in srebrnino.

A. J. Terbovec, Box 25, Denver, Colo."

POZOR! Lepa prilika za ženske, ki se žele učiti slamnike šivati. Pouk po dogovoru pri H. Vičič, 458 North Halsted St., Chicago, Ill.

RAVNOKAR JE IZŠLA KNJIŽICA "Katoliška cerkev in socializem."

Knjižica obsega 52 strani. Komad 10c. Socialistični klubi in posamezniki, ki naroče nad 25 komadov dobe 50 proc. popusta. Naroča se pri upravnistvu Proletarca.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkušen zdravnik.

Urduje od 12 A. M. —3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje. Tel. Canal 476.

1801 So. Ashland ave. Tel. residence: Lawndale 8996.

Važno uprašanje! Do mi opravi najboje in najceneje

Konzularne, at avokrajske sodnijske in vojaške zadeve JAVNI NOTAR Kaker 407 Hanover St. Milwaukee, Wis.

Iz stare domovine

Kako se nabirajo stroški vojne! Za nastanitev vojaštva, ki se je zbiralo v Ljubljani povodom mobilizacije, je mestna občina potrebovala 40 poslopj, in sicer:

1. mestna šolska poslopja 8; 2. druga mestna poslopja 2; 3. državna šolska poslopja 2; 4. zasebna šolska poslopja 11; 5. zasebna poslopja 17, skupaj 40. Zasedeno je bilo tudi vseh 5 vojašnic. Največ vojaštva je bilo zbrano prve tedne; mestni magistrat je izplačal za nastanitev častnikov, nekaj moštva in konj privatnikom in manjšim hotelom več tisoč kron. Število častnikov, kateri so zahtevali tranzitno nastanitev, znaša čez 500. Skrbeti je bilo tudi za nastanitev konj. Slame za moštvo se je doslej naročilo 144,000 kg.

Troški za razne adapeije, dobavo nužnih potrebščin, dobavo kotlov v vseh poslopjih, ki so se rabila za nastanitev vojaštva, za ureditev poslopj kot bolnišnice za silo in pa za ljubljanski grad znašajo do danes skupaj 13,983 K 89 v. okroglo tedaj 14,000 K, katero vsoto bo mestna občina na podlagi natančnih računov zahtevala od vojaškega erarja v povračilo.

Odkod pa dobi vojaški erar ta denar? Od svetega Petra ne, ampak zopet iz žepov ljudstva. In kadar se bodo sčitali vsi taki tisočaki, bodo značali milijone.

Izredne bolnišnice. Ljubljanska mestna občina je morala za ranjence prirediti razne bolnišnice za silo, ter je dala v ta namen na razpolago poslopje e. kr. obrtne šole in dekliškega liceja. Za nezljive bolezni se je pa z vsem potrebnim inventarjem priredila bolnišnica za silo na ljubljanskem polju. Te adaptacije so stale približno 700—800 K. Kakor smo že prej javili, so pa tudi v vseh vojašnicah, v Leoninumu, v Elizabetinumu in v deželni dvoru uredili bolnišnice za ranjence, ne glede na to, da so dali posamezne ranjene častnike tudi v privatna stanovanja. Tako je po vseh mestih. In tako si človek približno lahko napravi sliko, kako velikansko je število žrtev te proklete vojne.

Zdaj vemo, kaj je z gradom. — Ljubljanskemu občinskemu svetu je župan dr. Tavčar sporočil:

„Za politične osumljence in razne druge vjetnike je morala dati ljubljanska občina na razpolago večje število prostorov na ljubljanskem gradu ter je radi tega dostop na Grad prepovedan. Ta nastanitev vjetnikov na Gradu povzroča mestni občini obštetne troške, zlasti dovažanje vode, odvažanje fekalij, dobava slame, kuriva itd.“ Izdalo se je doslej približno 3000 K ter se bo tudi ta svota na podlagi zakona o vojaških dajvatih zaračunala e. kr. erarju v povračilo.

Torej so v Ljubljani tako zapirali „politične osumljence“, da ni so imeli več prostora v navadnih zaporih, pa so jih morali spraviti na grad. Ta ne gre za majhno število oseb, je razvidno že iz tega, ker si zaradi petih ali desetih arestantov ne bi delali takih sitnosti, kakor jih navaja dr. Tavčar. Potemtakem je avstrijska vladna modrost sedaj ta: Kar jih moramo prisiliti pod puško, jih pošljemo pred kanone, kar jih ne moremo stlačiti v uniformo, jih pa zapremo . . . Na ta način zna nekaj časa vsak tepec vladati. Ali če misli Avstrija, da pojde tako do konec dni, se bo že še vrezala, kakor se spodobi.

Vojski prezebajo. — Iz zasebnih pism vojakov v Galiciji, datiranih z dne 9. sept. se posnema, da je v Galiciji zavladal hudi mrz in da vojaštvo vsled mraza in vsled pomanjkanja gorkega perila hudo trpi. — Avstrijska vlada pa fehta, naj privatniki pomagajo!

Ruski topovi na Dunaju. Na Dunaj so pripeljali večje število ruskih topov, ki jih je avstrijska armada zavojevala v bitkah na Galiskem. Topove so razstavili pred arzenalom in jih hodi mnogo ljudi ogledovat. — Zakaj ne pokaže vlada ljudstvu rajši tistih gomil, ki so popadale, da se je moglo na Dunaj pripeljati nekoliko starega železa!

Dr. Breje je izpuščen. — Kakor poročajo iz Celovca, so izpustili iz preiskovalnega zapora dr. Breje, ki so ga imeli na sumu zaradi veleizdajstva. Dr. Breje je vodja koroških klerikalcev, in značilno je, da se ne upa skrbasta mamka Avstrija niti na svoje klerikalne sluge več zanašati.

Stavka zidarjev Opatiji. — Stavkarski odbor v Opatiji je sklenil v pondeljek, da z ozirom na politični položaj prekine stavko. Odbor pozivlja vse stavkajoče, da pod starimi pogoji zopet stopijo v delo. — Tako pomaga vojno stanje delavcem! In delavci naj bodo patriotje!

Drobne vesti.

Pod je vlak skočil. Pred kratkim je ob pol 12 ponoči skočil pri železniškem prelazu pri Trubarjevem parku v Ljubljani Frank Kalan iz Sele, okraj Kranj pod vlak, ki mu je odtrgal obe roki in zmečkal glavo. Na policijsko odredbo so prepeljali razmesarjeno truplo nesrečnega v mrtvašnico k Sv. Krištofu. Vzrok groznega samomora je neznan.

S sabljo ga je udaril. Posestnik Franc Žavbi se je pred kratkim proti ponoči zbudil vsled sumljivega šuma. Misli je, da so kurji tatovi. Vsled tega se je oborožil z revolverjem ter šel pogledat. Ko je šel okoli vogala svoje hiše, je opazil nekega moškega, ki ga pa v temi ni spoznal. Pri tem je zadel ob dva voza. V tem hipu ga je neznanec s sabljo udaril po glavi in se hitro oddaljil. Žavbi je ustrelil za njim, ne da bi ga zadel. Pri drugem strelu se mu revolver ni izprožil. Žavbi je bil precej poškodovan. K sreči pa je imel na glavi klobuk, ki je nekoliko odbil udarec. Pozneje se je izkazalo, da je bil storilec neki 20-letni fant, ki je hotel preprodit vasovalec.

Nemško gledališče v Ljubljani ne bo v letošnji sezoni imelo nobenih predstav. — Slovensko pa tudi ne, vsaj rednih gotovo ne.

Baron Josip Schwegel je umrl na Rečici pri Bledu, star 78 let. V svojih dijaških letih je pisal slovenske pesmi, pozneje se je pa pomenil. Nekaj časa je bil avstrijski konzul v Aleksandriji v Egiptu in v Carigradu. Potem je postal sekijski načelnik v ministrstvu za zunanje zadeve. Izvoljen je bil od kranjskega nemškega veleposredstva v državni in v deželni zbor; v zadnjem je ostal do svoje smrti, v državnem zboru pa do vpeljave splošne volilne pravice l. 1907. Potem je bil polkian v gosposko zbornico.

Tatinski lovci so obstrelili žagarja Jerneja Potočnika, žagarja pri baronu Bornu v Pristavi, so pred kratkem ponoči obstrelili tatinski lovci, ko jih je preganjal. Ustreljen je bil v levo ramo in so ga prepeljali v bolnišnico.

Bivši član slovenskega gledališča v Ljubljani, Bukšek, zadnjo sezono član hrvaškega gledališča v Osijeku, je angažiran na hrvaško narodno gledališče v Zagrebu kot drugi baritonist. Hrvški listi jako hvalijo njegov nastop v operi „Mignon“.

Nesreče. Po Stritarjevi ulici v Ljubljani se je pripeljal delavec Fr. Smole iz Preserja ter zavil pred škofijo. Tisti trenutek je pa pripeljal na ovinek tramvajski voz in vojaški avtomobil z moko. Smole se je zadel od tramvajski voz, je padel in se prekuenil proti vojaškemu orjaku. Sam je ostal zdrav, pač pa je vojaški avtomobil kolo skoraj popolnoma pokončal. Kolesar je ostanke svojega kolesa pobral in jih na rami nesel k mehaniku. — Pri lipoglavskem predoru na Štajerskem je vrgel stroj vlaka na stran črnovojnika Jožefa Kolarja in ga nevarno ranil. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

Pogreša se 86letni Ivan Podkrajšek, nadsprevodnik v poklju. Po dosedanjih poizvedbah se je podal iz Novega mesta proti Trebnjem ter neznan kam izginil.

Na bojišču padel. Stotnik 17. pešpolka Artur Semid je padel na bojnem polju. Zapušča vdovo in dva sinova, od katerih eden stoji v boju tudi pri 17. pešpolku.

Potrjen sklep kranjskega deželne zbornice. Cesar je po deželni zboru kranjskem sklenjeno posta-

vo o 40-odstotni deželni nakladi na deželne davke potrdil. Na Kranjskem kmalu ne bodo ljudje delali za nič drugega kakor za davke.

Utonila je v Savi občinska uboga Katarina Bohinec iz Kamnegorice.

Obesil se je zaradi domačega prepira posestnik Jožef Sterle iz Hudega Rogatea pri Želmljah. Našli so ga obešenega na drevesu v gozdu. Star je bil 27 let.

Poskušena samomora. 3. sept. je pil 14letni krojaški vajence Lovrene Pečnik v delavnici svojega mojstra na Dunajski cesti v Ljubljani v samomorilnem namenu lozol. Deček je dobil težke notranje poškodbe in so ga odpeljali v bolnišnico. — 5. sept. je prišel krojaški pomočnik Janez Knajpič, doma iz Zlatara na Hrvaškem, pijan v svoje stanovanje v Vegovi ulici v Ljubljani. V samomorilnem namenu je skočil iz okna v prvem nadstropju. Obležal je nezavesten. Teško ranjenega so prepeljali v bolnišnico.

Aretacija vlomilca. Konec preteklega meseca je bilo ponoči vlomljeno v trgovino branjeva Antona Trčka v Veharjih pri Rovtuh. Vlomilec je iz miznice ukradel 60 do 70 kron ter izginil. Kot storilec so izsledili odtotnega Mat. Škvarco, pri katerem so se našli del ukradene denarja. Škvarco so aretirali ter oddali okrajnemu sodišču v Logatecu.

Profesor Štefan Podboj padel. Dne 31. avgusta je padel na bojišču na severu profesor na celovški gimnaziji. g. Štefan Podboj. Bil je rezervni poročnik v pešpolku št. 67. Star je bil 33 let. Rojen je bil v Adamovem pri Velikih Laščah, sin posestnika Štefana Podboja.

Vlak je povozil ter usmrtil med postajama Bruck in Pernegg na Zgornjem Štajerskem nekega Krautachla iz Thoerla, ki je stražil železniško progi. Nesrečnik je bil takoj mrtev.

V vodo je skočila in utonila 20-letna Fani Zoehrer v Fohnsdorfu na Zg. Štajerskem, ker je moral njen ženin k vojakom.

Puška ni igrača! Jožef Šumljak, kmečki fant v Mastinju na Štajerskem, je prišel z nabito puško v hišo posestnika Detečka.

Puško je postavil v kot, ne da bi jo zavaroval. Detečkova fanta sta puško našla in jo ogledovala. Pri tem je starejši, 17letni deček, v šali pomeril na komaj 4 leta starega brata in sprožil, misleč, da je puška prazna. — Počil pa je strel in mlajši brat se je pri pričr mrtev grudil. Strel ga je zadel v prsi.

Izpred sodnije. Iz preiskovalnega zapora so bili izpuščeni, ker se jim ni dokazala nobena krivda, še ti-le: Anton Gabron, župnik v Skočdolu, Petjen, železniški uradnik v Hočah, Alojzij Droz, posestnik v Št. Ilju v Slov. gorah; tudi mladenič Mihael Sekol iz Jarenine, ki je bil vsled ovadbe aretiran, je izpuščen iz preiskovalnega zapora, ker je bila ovadba neutemeljena; nadalje je bila izpuščena gospa Pavla Grizold iz Rač, ker se je takoj po prvem zaslišanju, izkazalo, da ni povoda za sodnijsko zasledovanje.

Iz Konjic. Južna železnica je popolnoma opustila svoj premogovnik pri Zrečah. Nakupila ga je pred kakimi 15 leti in je investirala vanj okroglo poldrug milijon kron. Podjetje pa se ni izplačalo in zato ga je sedaj Južna železnica opustila. Nekateri domačini so s tem izgubili zaslužek.

Revolver. V Senovi pri Brežicah na Štajerskem so dekleta šla pit v gostilno Mihe Ajdnika. Tam in na potu domov jih je nadlegoval posestnikov sin Alojzij Boh. Za dekleta se je potegnil dminar Frane Suhar in vrgel Boha na tla. Boh je nato potegnil revolver, ustrelil na Suharja in ga zadel v sree.

Surovež. V Vitanju na Štajerskem je tovarniški delavec Markovšek v Javornikovi krmi zasadi nekli Kamenik nož v senca. Dekle je umrlo.

O hišnih preiskavah. pri nekaterih ptujskih Slovenceh ve poročati „Marburger Zeitung“. Ista list poroča tudi o aretaciji raznih oseb v ptujski in mariborski okolici.

V Breznem ob Dravi je 56-letni kolar Karol Gozdnik v pija-

osti in zmedenosti streljal na krmarja Vollmeierja. Ranjencu je obtičala krogla v mesnih delih desne noge in so ga spravili v mariborsko bolnico.

Z vlaka je padel 31letni zidar Rožman iz Boriove na Murskem polju. Bil je namenjen k vojakom v Celje. Spravili so ga v bolnico.

Podrobna prodaja moke, riža in sladkorja. Štajerska namestnija je odredila, da trgovci ne smejo strankam oddajati moke in riža naenkrat več kot 3 kg in sladkorja ne več ko 5 kg ali pa samo en štok.

Padla je v apnenico. V Crneu na Štajerskem je padla 2letni stara hčerka posestnice Žerjav v apnenico in je utonila.

Strašna smrt dečka. Iz Reke poročajo: Šestipolletni deček Jos. Pavlovič je, ko matere ni bilo doma, zlezal na okno v petem nadstropju hiše. Od tega okna do sosednega je bila napeljana vrv za sušenje perila. Otrok se je obesil na to vrv ter se hotel v višini 15 metrov gugati. Toda vrv se je utrgla in deček je padel na tla ter se ubil.

Aretacije. „Tagespost“ trdi, da je bil veleindustrialec Peter Majdič v Celju aretiran. Nadalje poroča Tagespost, da so v Beljaku aretirali dva ruska popa. Obdržali so ju v zaporu, dokler ne bodo končana poizvedovanja.

Vlak ju je povozil. V Grafenburgu na Koroškem je vlak povozil 4. m. m. ob tri četrt na 5. zjutraj Franca Aravso iz Topolšice na Spodnjem Štajerskem, ko je stražil železniško progo. Vrgla ga je božjast in je padel pod lokomotivo. Nesrečnik je bil star 36 let in oče petih otrok. — Črnovojniki Plišnik iz Tavhendorfa na Koroškem je stražil železniški most pri viaduktu Goggerwenig. Pregledal je prihod lokomotive, ki ga je zgrabila ter vrgla ob železno ograjo. Bil je takoj mrtev. Njegovo truplo je bilo grozno razmesarjeno.

Grozna nesreča. Gostilničar in posestnik Alojzij Pere se je pejljal okoli polnoči proti Slovenji vasi. Najbže ni slišal klica železniškega predstojnika in je zavozil na progo, ravno ko je vlak privozil na postajo. Lokomotiva je zgrabila voz ter ga strla. Konja je stroj vrgel na stran in je bil le lahko ranjen. Nesrečnej pa je prišel pod kolesa vlaka. Sicer se je vlak takoj nato ustavil, toda bilo je že prepozno. Truplo nesrečnega je bilo popolnoma razmesarjeno, glava strta in vsi udje polomljeni. Pere je bil star 45 let.

Poskušen samomor. Na Ločanih blizu St. Vida ob Glini se je ustrelila 17letna dekla A. Olivotto, ki je služila pri podomače Menteju. Ustrelila se je v prsi. Pripeljali so jo težko ranjeno v celovško bolnico.

Grozna nesreča iz nepredvidnosti. Iz Trsta poročajo: Ana Siehstein, doma iz Mokronoga, hodi na hrano k družini Jos. Mazorija. Ko se je z družino razgovarjala o vojni, ji je Marzori pokazal samokres, ki ga je pred kratkim kupil. Siehsteinova ni vedela, da je nabit, in je napela petelina. Samokres se je sprožil in krogla je zadela Marzorija naravnost v glavo. Smrtono varno ranjenega so prepeljali v mestno bolnišnico.

Smrtna nesreča v Trziču na Primorskem. V tovarni „Adria“ je hotel mehanični pomočnik Gašper Brus iz Spanovice pritrčiti električno svetilko. Pri tem je prijel za električno žico. Dobil je hud udarec in je padel z osem do deset metrov visokega odra. Pri padcu je zadel z glavbo ob železno cev ter se ubil.

V Dubrovniku v Dalmaciji so bili aretirani in odpeljani v Šibenik: marki Bona, obč. svetnik Kesovija, sodnik Ivo plem. Grisogono, občinski svetnik Draškovič, dr. Fran Kulišič, Ivo Vojnovič, zdravnik dr. Milčič, advokat dr. Knežević, poštni kontrolor Hopac in še več drugih oseb.

Samomor vojnega ujetnika. V trdnjavi Kufstein je izvršil samomor srbski vojni ujetnik Popović. Skočil je iz okna svoje celice, ki je visoko kakih 35 metrov. Obležal je težko ranjen. Popović je bil profesor tehnike v Belgradu. Pred vojno je bil na letovišču v Lienzu. Kakor so uradno dognali, je izvršil svoj čin vsled nevrastenije.

ZOPET

pošiljamó denar v staro domovino, po ravno istih cenah kakor preje. Prodaja parobrodnih listov (šifkart) je vstavljena do nove objave.

Za vse bankovno poslovanje obrnite se na dobro znano in zanesljivo

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

KAPITAL \$500,000.00
VLOŽENA GLAVNICA \$2,300,000.00

JAN KAREL,
PREDESEDNIK.

J. F. ŠTEPINA
BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v torek in četrtek je banka odprta do 9 ure večer. Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uverjeni, da je pri naš denar naložen varno in dobičkasno.

KADAR potrebujete društvene potrebsčine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoni.

Vse delo garantirano.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in in to so: Highlife Bitters. Moja tvrška ja prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskusni zabor, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zabor, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

321 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Nevspešnost.

Kadarkoli ste nevspešni, nikar ne pripisujte to svoji usodi. Poskusite najti vzrok in šudili se boste, kako mnogokrat ste sami krivi nevspešnosti. Odstranite vedno vzroke, če je mogoče, in ogibajte so jih v bodoče. Če je vaše zdravje v nevarnosti — posebno če niso v redu prebavni organi, pa niste uspeli z nobeno remeduro, tedaj poskusite.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino,

ki je le v redkih slučajih neuspešno. Posebno zanesljivo deluje na prebavne organe, ker pred vsem očisti nepravilne snovi da so možne vršiti brez vsake pomoči svojo funkcijo.

Ta moderen pripomoček ima prijetno grenak okus in deluje hitro in vspešno. Rabite ga kadarkoli Vam poide tek, kadar Vas nadleguje zaprtje in njega posledice, kadarkoli imate bolečine v želodcu in trpite na kašnji maladiji, ki so posledice zaprtja.

JOS. TRINER
Uvaževalec in Izvaževalec.

1333-1339 So. Ashland Ave.

Chicago, Ill.

Ne pozabite, da ima TRINERJEV LINIMENT dober učinek za reumatične in neralgične bolečine, v slučajih otrdelosti mišic in gibov, v slučajih otekline in izmaknelosti.